

Stadsbyggnadsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen

Datum:
2024-12-17

Diarienummer:
KSN-2023-00494

Handläggare:
Helena Nordström Källström

Handlingsplan 2025 till 2028 för Landsbygdsprogram för Uppsala kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. **att** anta handlingsplan 2025 till 2028 för Landsbygdsprogram för Uppsala kommun i enlighet med ärendets bilaga 1.

Ärendet

Kommunfullmäktige beslutade den 27 februari 2024 § 39 att uppdra till kommunstyrelsen att revidera Landsbygdsprogram 2017–2023 och Handlingsplan för landsbygdsprogram 2022–2023 med särskilt fokus på utvecklingsområdena, och med ambitionen att förbättra samarbetet med regionen.

Ett program och handlingsplan har tagits fram i samarbete mellan stadsbyggnadsförvaltningen och förvaltningar och bolag i kommunkoncernen. Kommunstyrelsen beslutade den 8 maj 2024 att remittera förslaget till alla nämnder och bolag samt till 46 externa aktörer bestående av föreningar, myndigheter och andra berörda. Allmänheten har också haft möjlighet att inkomma med synpunkter.

Landsbygdsprogrammet har beretts i ett separat ärende för beslut i kommunfullmäktige.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsbyggnadsförvaltningen i samverkan med andra berörda förvaltningar och bolag. Landsbygdsberedningen har fungerat som referensgrupp och har haft möjlighet att lämna synpunkter.

Kommunstyrelsen beslutade den 8 maj 2024 §115 att ge berörda nämnder och kommunala bolag tillfälle att lämna synpunkter och föreslå kompletteringar till Landsbygdsprogram för Uppsala kommun med tillhörande handlingsplan. Förslaget

remitterades också till berörda myndigheter, grannkommuner, bygdeföreningar och intresseorganisationer och har varit publicerat på kommunens hemsida så att alla som vill har fått ta del av det och lämna synpunkter och kommentarer.

36 remissvar har inkommit. En sammanfattning över inkomna synpunkter från respektive nämnd, bolag och extern aktör finns i redogörelse över inkomna remissyttranden, bilaga 2.

Föredragning

Landsbygdsprogram för Uppsala kommun fokuserar på följande fem utvecklingsområden:

1. Lokalt engagemang och aktivt stöd för utveckling av hållbara landsbygder i en klimatneutral kommun
2. Valt och inkluderande kulturliv samt fritidsaktiviteter i landsbygderna
3. Livskraftig kommersiell och offentlig service i samarbete
4. Varierat bostadsutbud och hållbar mobilitet
5. Hållbara energilösningar för landsbygderna och hållbara lokala livsmedelskedjor

Handlingsplanen ersätter tidigare handlingsplan (2022–2023). Den beskriver de åtgärder Uppsala kommun ska prioritera inom landsbygdsutveckling under 2024 till 2028 för att nå landsbygdsprogrammets mål, med goda förutsättningar att bli Sveriges bästa landsbygdskommun. Uppsala kommun är ansvarig för att genom samverkan och samarbete med andra aktörer uppfylla målen i Landsbygdsprogram för Uppsala kommun.

Kommunstyrelsen är ansvarig för handlingsplanen och har därmed det övergripande ansvaret för uppföljning och utvärdering av handlingsplanen. Alla nämnder och bolagsstyrelser ska årligen redovisa resultatet av sitt arbete med att uppfylla de uppställda målen till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen följer upp program och handlingsplan i ordinarie programuppföljning. Kommunstyrelsen kan sedan revidera handlingsplanen vid behov. Revidering ska ske genom gemensam beredning.

Ett landsbygdsbokslut testas 2025 för att sedan kunna upprepas med regelbundenhet.

Landsbygdsprogrammet med tillhörande handlingsplan var ute på remiss under tiden 8 maj till 31 augusti 2024. Remissredogörelsen sammanfattar och presenterar inkomna synpunkter på förslaget till nytt program och handlingsplan och Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning, bilaga 2.

Majoriteten har varit positiva till landsbygdsprogrammet i stort, bland annat grannkommuner och kommunens nämnder och bolag. Flera beskriver samarbete och samverkan som bra, både i dagsläget och som viktigt i framtiden. Synpunkterna behandlar i huvudsak handlingsplanens åtgärder.

I övrigt lämnades synpunkter om indikatorer och deras mätbarhet och det finns motstridiga åsikter om nyttan av ett landsbygdsbokslut. Bygdeföreningar önskar i huvudsak samarbete och möjligheter att vara delaktiga i kommunala beslut. Nämnder och bolag är i huvudsak positiva till förslaget till program och handlingsplan som också är väl förankrat inom kommunen. Intresseorganisationer, som Funktionsrätt Uppsala och Barnombudet poängterade vikten av att förtydliga hur vissa grupper inkluderas i åtgärder och aktiviteter. Andra frågor som lyftes handlade om ambitioner i klimatanpassning, livsmedelsförsörjning, vattenförsörjning och recirkulering av

näringsämning, där expertmyndigheter, som SLU och Länsstyrelsen, önskar högre ambitioner hos kommunen.

Ekonomiska konsekvenser

Genomförandet av programmet och handlingsplanens åtgärder planeras, prioriteras och resurssätts inom ramen för ordinarie verksamhets- och affärsplanering

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 17 december 2024
- Bilaga 1, Handlingsplan 2025 till 2028 för Landsbygdsprogram för Uppsala kommun
- Bilaga 2, Redogörelse över inkomna remissyttranden

Stadsbyggnadsförvaltningen

Birgitta Pettersson
Stadsdirektör

Christian Blomberg
Stadsbyggnadsdirektör

Aktiverande styrdokumentDatum:
2024-11-07Diarienummer:
KSN-2023-00494Beslutsfattare:
KommunstyrelsenDokumentansvarig:
avdelningschef strategisk planering,
Stadsbyggnadsförvaltningen

Handlingsplan 2025 till 2028 för Landsbygdsprogram för Uppsala kommun

Översiktsplan

Mål och budget

Verksamhetsplaner och affärsplaner

Program

Handlingsplaner och övriga planer

Inledning

Som Sveriges största landsbygdskommun har Uppsala det ambitiösa målet att bli Sveriges bästa landsbygdskommun. Sedan det första landsbygdsprogrammet initierades (2017–2023) har hela kommunkoncernen arbetat med landsbygdsutveckling, och förutsättningarna för landsbygderna har under tiden delvis förändrats och andra angränsande program tagits fram. Landsbygdsarbetet behöver en starkare koppling till Agenda 2030 och målet om ett klimatneutralt Uppsala 2030.

För att tydliggöra, följa upp och samlat planera för de insatser som ska ske på landsbygderna har denna handlingsplan tagits fram. Den ska fungera som ett verktyg för att förverkliga målen i landsbygdsprogrammet samt stödja mål- och budgetprocessen.

Fem utvecklingsområden är utpekade i Landsbygdsprogram för Uppsala kommun. Inom dessa finns särskilda delmål:

- Lokalt engagemang och aktivt stöd för utveckling av hållbara landsbygder i en klimatneutral kommun
- Vitalt och inkluderande kulturliv samt idrotts- och fritidsaktiviteter i landsbygderna
- Livskraftig kommersiell och offentlig service i samarbete
- Varierat bostadsutbud och hållbar mobilitet
- Hållbara energilösningar för landsbygderna och hållbara lokala livsmedelskedjor

Syfte

Syftet med handlingsplanen är att säkra genomförandet av landsbygdsprogrammet och ge en samlad bild av vilka åtgärder som ska genomföras. Den förtydligar nämnders och bolagsstyrelserns ansvar och roller för genomförande av landsbygdsprogrammets måluppfyllelse i relation till reglemente och ägardirektiv. Åtgärderna i handlingsplanen underlättar för nämnder och bolagsstyrelser att identifiera sina delar av ett programområde och integrera det i sin verksamhets- och affärsplanering. På så sätt har handlingsplanen en tydligt styrande effekt och kan påskynda måluppfyllelsen.

Omfattning

Handlingsplanen ersätter tidigare handlingsplan (2022-2023). Den beskriver de åtgärder Uppsala kommunkoncern ska prioritera inom landsbygdsutveckling under 2025 till 2028 för att nå landsbygdsprogrammets mål, med goda förutsättningar att bli Sveriges bästa landsbygdskommun. Uppsala kommun är ansvarig för att genom samverkan och samarbete med andra aktörer uppfylla målen i Landsbygdsprogram för Uppsala kommun 2024 till 2030.

Ansvar, genomförande och spridning

Kommunstyrelsen fattar beslut om handlingsplan som tydliggör åtgärderna för att uppnå beslutade mål och ansvarar för att leda och samordna det koncerngemensamma arbetet med landsbygdsprogrammet. Kommunstyrelsen, genom Stadsbyggnadsförvaltningen, ansvarar för programmets spridning och för att stödja nämnder och bolagsstyrelser i sitt arbete med landsbygdsprogrammet.

Alla nämnder och styrelser ansvarar för att integrera arbetet med utpekade åtgärder i sina respektive verksamheter och har verksamhetsansvar i att på så sätt bidra till programområdets samordning, uppföljning och måluppfyllelse. Varje nämnd och bolagsstyrelse ska integrera de åtgärder de får utpekat ansvar för i sin ordinarie verksamhetsplanering.

Eftersom flera nämnder och bolagsstyrelser har ett ansvar för kommunens arbete på landsbygderna krävs god samverkan, internt och externt, samt samlokalisering av verksamheter utifrån varje bygds unika förutsättningar och behov. Arbetet behöver ske tillsammans med andra myndigheter, företagare och i samarbete med det lokala föreningslivet.

För att underlätta för att kunna bo, verka och leva på landsbygderna behöver kommunens ansvarsområden beakta ett landsbygdsperspektiv, landsbygdssäkra beslut och/eller arbeta med landsbygdsintegrering.

Målen åtgärder, indikatorer samt ansvariga

Utvecklingsområde 1: Lokalt engagemang och aktivt stöd för utveckling av hållbara landsbygder i en klimatneutral kommun

Det lokala engagemanget hos invånare, föreningar och näringsliv är och kommer fortsatt att vara essentiellt för utvecklingen av landsbygderna i Uppsala kommun. Kommunen ska stötta och uppmuntra engagerade föreningar, lokala företag och individer i alla åldrar som är drivande inom lokal utveckling. Ökad närvaro från flera delar av kommunens verksamheter kan bidra till ökad förståelse inom kommunens verksamheter för de olika lokala utmaningarna som finns samtidigt som lokalsamhället kan öka förståelsen för förutsättningarna i den kommunala förvaltningen. Kommunen har också möjlighet att föra vidare information om regionala frågor i dialogen med Länsstyrelsen Uppsala Län och Region Uppsala. Inkluderande, jämställt och jämlikt engagemang för aktiv lokal utveckling främjar god livskvalitet och leder till minskat klimatavtryck i landsbygderna. För att nå målet om ett klimatneutralt Uppsala 2030, enligt Uppsala kommuns miljö- och klimatprogram, behöver samarbetet med landsbygdernas boende, föreningar och näringsliv intensifieras för att hitta lösningar på gemensamma problem.

Delmål inom utvecklingsområdet:

- Det finns livskraftiga föreningar som tar ett särskilt ansvar för sin bygds utveckling och som lockar alla åldrar
- Det finns ett effektivt internt samarbete mellan olika förvaltningar och bolag, samt med aktörer såsom Region Uppsala och Länsstyrelsen, för att underlätta genomförandet av landsbygdsprogrammet och möta föreningars, invånares och näringslivets behov på landsbygderna
- Uppsala kommun är närvarande och aktiva på landsbygderna och har en pågående god dialog med de som bor och verkar där

Åtgärder

Åtgärd	Samordnare	Delansvarig	Årtal
Öka kunskapen hos kommunen om hur Uppsala kommun och lokala aktörer kan samverka för att öka ungdomars delaktighet i bygdernas hållbara utveckling	KS	KTN, IFN, UBN	2025
Utöka samverkan mellan angränsande kommuner, Region Uppsala, Uppsala kommun och Länsstyrelsen i Uppsala län genom ökad dialog samt formulering av gemensamma mål och aktiviteter för landsbygdsutveckling	KS		2026
Öka samverkan med kommunens hembygdsföreningar för att tillgängliggöra berättelser om kommunens landsbygd, kulturmiljöer och kulturarv, och även tillgänggöra föreningarnas lokaler/miljöer	KS	KTN	2026
Undersöka hur Uppsala kommunen kan stödja initiativ som stärker landsbygdernas förmåga till reducerad klimat- och miljöpåverkan	KS		2025
Skapa och genomför en plan för representanter från kommunens olika förvaltningar och bolag (och Region Uppsala) att gemensamt och regelbundet besöka utvalda orter på landsbygderna för samtal och rådgivning samt undersöka hur man kan öka tillgängligheten till samhällsdialoger och möten	KS	KTN, IFN, UBN, SCN, ÄLN, OSN, PBN	2028

Indikatorer

- Antalet och spridningen av föreningar som tar ett övergripande ansvar för sin bygds utveckling
- Antal föreningar som främjar lokalt och jämställt engagemang för barn och unga på landsbygderna
- Antal seminarier, planeringstillfällen och utvärderingar eller andra tillfällen för kommunens förvaltningar att mötas och utveckla arbetet med målen för landsbygdsutveckling

Utvecklingsområde 2: Vitalt och inkluderande kulturliv samt idrotts- och fritidsaktiviteter i landsbygderna

Det behövs ett vitalt och inkluderande kulturliv samt idrotts- och fritidsaktiviteter på landsbygderna för att stärka gemenskap, sammanhållning och lokal identitet. Genom landsbygdsprogrammets mål kan kommunen stärka möjligheterna till att utöva och uppleva kultur samt delta i idrotts- och fritidsaktiviteter på landsbygderna genom att stödja och samverka vid lokala evenemang och bygdedagar, identifiera platser för att utöva kultur- och delta i idrotts- och fritidsaktiviteter samt genom samnyttjande av privata och offentliga lokaler för verksamheter och aktiviteter inom olika områden. Uppsalas landsbygder och tätorter kommer att spela en stor roll i kommunens kulturlivsarbete och de kulturella mötesplatserna ska utvecklas för att skapa sammanhang, demokrati och inkludering i lokalsamhället samt ökad tillgänglighet till kulturupplevelser.

En aktiv, meningsfull och trygg fritid, för alla åldrar är en förutsättning för ett gott och meningsfullt liv och ligger till grund för en stor del av bostadsområdenas attraktivitet när invånare väljer bostadsort. För boende och verksamma i tätorter och på landsbygderna ses bevarandet och utvecklingen av bostadsnära grönområden som en viktig del av ett större pussel som även inkluderar ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service, idrott och kultur.

Delmål inom utvecklingsområdet:

- Det finns goda förutsättningar för kulturliv, idrotts- och fritidsaktiviteter på landsbygderna
- Det finns goda förutsättningar för innovativa och gemensamma mötesplatser på landsbygderna där människor kan mötas över generationsgränserna och oavsett funktionsförmåga
- Det finns goda förutsättningar för kulturella och kreativa näringars verksamheter på landsbygderna
- Det finns goda förutsättningar för tillgängligt och hållbart resande till och från kultur-, idrotts- och fritidsaktiviteter inom landsbygderna
- Det finns goda förutsättningar för positiv social interaktion och delaktighet på landsbygderna

Åtgärder

Åtgärd	Samordnare	Delansvarig	Årtal
Öka kommunens kunskap om landsbygdsinvånarnas efterfrågan på platser för kultur-, idrotts- och fritidsaktiviteter	KTN, IFN	ÄLN, OSN	2025
Undersök nyttjandet och efterfrågan av offentliga, privata och föreningsdrivna platser på landsbygderna som möjliggör för möten och kan bidra till positiv social interaktion och delaktighet	KS	KTN, IFN, ÄLN, OSN	2026
Informera föreningar och företag på landsbygderna om möjligheterna att söka bidrag från Uppsala kommun och andra aktörer	KS	KTN, IFN, ÄLN, OSN	2025

Förbättra förutsättningarna för hållbart resande för alla invånare på landsbygderna till och från kultur, idrotts- och fritidsaktiviteter	GSN, KS	KTN, IFN, ÄLN, OSN	2026
Utreda behov av och förutsättningar för mobil fritidsverksamhet i landsbygderna, som komplement till befintlig fritidsverksamhet	KTN, IFN		2028
Fortsätta utveckla mobila tillgängliga träffpunkter för seniorer för att undvika ofrivillig ensamhet	ÄLN	KTN, OSN	2025-2028
Fortsätta utveckla offentlig konst i samhällsbyggnadsprojekten på landsbygderna	KTN	GSN, PBN, KS	2025–2028
Säkerställa god tillgänglighet till folkbibliotek och skolbibliotek på landsbygderna	KTN	KS, UBN	2025–2028

Indikatorer

- Antal landsbygdsbaserade kulturföreningar samt kreativa och kulturella näringar på landsbygderna som söker bidrag från kulturnämnden samt antal som beviljas
- Nöjdhet med resvägarna till kulturliv samt idrotts- och fritidsaktiviteter på landsbygderna
- Den geografiska spridningen av kommunalt finansierat kulturutbud samt idrotts- och fritidsaktiviteter i kommunens landsbygder
- Antal besök och antal lån på landsbygdsbibliotek samt på biblioteksbussarna

Utvecklingsområde 3: Livskraftig kommersiell och offentlig service i samarbete

Landsbygderna behöver innovativa, effektiva och smarta tjänster och sätt att utveckla och behålla servicefunktioner och servicepunkter på landsbygderna. När underlaget för service är svagt, som i små orter, så blir kostnadseffektivitet och samverkan än viktigare.

Ett av målen i Näringslivsprogrammet är att Uppsala kommun ska ha ett starkt varumärke och vara en attraktiv kommun att bo, besöka och verka i. Det lokala näringslivet på landsbygderna är beroende av den digitala infrastrukturen. Kommunen behöver tillsammans med regionen skapa förutsättningar för att utveckla den fysiska tillgången till fast liksom trådlös digital infrastruktur vilket skapar attraktivitet för både lokala boenden och företagare på landsbygderna.

Kontanthanteringen är en större utmaning för små butiker, andra näringsidkare och landsbygderna och i händelse av bortfall av elförsörjning på grund av avstånden till banker som hanterar kontakter eller uttagsautomater. Väl fungerande service i fredstid och till vardags är en förutsättning för service i krig eller kris. För att serviceutbudet i lokalsamhället ska anses vara tillräckligt behövs ett visst antal servicekategorier och i olika tätorter kan det vara relevant med olika nivå på service. Tillsammans med regionen behöver kommunen arbeta fram en strategi för att tillhandahålla god service i alla våra landsbygder, speciellt om orten befinner sig långt från Uppsala stad.

I Uppsala kommun finns nio servicepunkter där affärsidkare (butik, restaurang eller drivmedelsstation) samarbetar med kommunen och ofta en lokal förening om utökad service för tätorten och dess landsbygder. Servicepunkterna erbjuder information från lokala företag och organisationer samt från kommunen. Arbetet fortsätter med att skapa olika former av kommunal närvaro och fler serviceslag samt utformande av nya mötesplatser som kan göra dessa platser än mer attraktiva.

Gemenskapslokaler i form av ex multihubbar/hållbarhetshubbar med plats för flera olika aktiviteter som kan drivas tillsammans med föreningsliv, lokala företag och invånare kan fylla en viktig funktion på landsbygderna. I en sådan hub kan det finnas plats för loppis, där folk kan lämna och hämta både gratis och mot ersättning. Det kan finnas utrustning och personer med kompetens att hjälpa till med reparationer av cyklar, kläder och teknikutrustning. Det ökar tillgängligheten för invånarna samt genererar enklare arbetsuppgifter till personer inom daglig verksamhet eller liknande.

I programmet för trygghet, säkerhet och brottsförebyggandearbete står att "Arbetet med att minska brottsligheten, och öka Uppsalabornas trygghet, sker i samverkan med polisen och lokala brottsförebyggande rådet i Uppsala, men även med fastighetsägare, näringsliv, föreningsliv och civilsamhället". Förutom att vara kunskapsbaserat och nytänkande så ska Uppsala kommuns arbete med trygghet, säkerhet och att förebygga brott vara områdesbaserat och ske i samverkan. Servicepunkterna kan erbjuda möjligheter för att nå ut med arbetssätt och verktyg för att öka tryggheten även på landsbygderna. Bland annat kan servicepunkterna bidra genom underlag om vad som händer i närområdet kopplat till trygghet och på så sätt uppnå bättre resultat inom trygghets- och brottsförebyggande arbete.

Delmål inom utvecklingsområdet:

- Det finns servicelösningar och tjänster som ger god servicenivå i hela kommunen och som är tillgängliga för alla
- Det finns bra spridning av servicepunkter i hela kommunens geografi
- Det finns en god samverkan mellan Uppsala kommun och andra offentliga aktörer (som till exempel Region Uppsala, Tillväxtverket och Polisen) för att underlätta en god offentlig service på landsbygderna
- Det finns en väl utbyggd och robust digital infrastruktur i hela kommunen, med väl utvecklade digitala tjänster från kommunen
- Offentliga och kommersiella lokaler används effektivt och i samverkan

Åtgärder

Åtgärd	Samordnare	Delansvarig	Årtal
Verka för att servicepunkterna bibehåller relevans och är tillgängliga för alla kommuninvånare samt se över vilka orter där det finns behov och förutsättningar för att skapa nya	KS	PBN	2025–2028
Erbjud information på servicepunkterna om invånares möjligheter att söka olika stöd till landsbygdsprojekt	KS	ÄLN, KTN, IFN	2025
Skapa förutsättningar för servicepunkterna att samla och skicka in invånares synpunkter och förslag på hur kommunen	KS	Alla förvaltningar och bolag	2025

kan öka kvalitén i landsbygdsutvecklingen och förankrade medborgardialoger			
Skapa förutsättningar för servicepunkterna att erbjuda tillfällena där invånare kan tala med kommunrepresentanter via telefon eller digitala möten	KS	Alla förvaltningar och bolag	2025
Intensifiera samverkan med offentliga aktörer (som till exempel Region Uppsala, Länsstyrelsen i Uppsala län, Tillväxtverket och Polisen) rörande lokal service	KS		2025–2028
Utveckla dialoger med offentliga och kommersiella ägare av lokaler (såsom lokaler för pedagogisk verksamhet) för att möjliggöra användning av lokaler för andra verksamheter	KS	UBN, KTN, IFN, PBN, ÄLN, OSN	2025
Se över möjligheterna att utveckla en multihub i ett utpekade område på landsbygderna	KS	PBN, GSN, UPAB, UVAB	2025–2026
Pröva alternativa synsätt och lösningar för att klara förskole- och skolverksamhet utan stora nyinvesteringar eller platsöverskott vid befolkningsförändringar i skilda landsbygder	UBN, Skolfastigheter AB, KS	IFN, KTN,	2027
Ett landsbygdsbokslut testas 2025 för att sedan kunna upprepas med regelbundenhet	KS	Alla nämnder och bolag	2025

Indikatorer

- Antal projekt i kommunkoncernen i samverkan med näringslivet på landsbygderna
- Antalet projekt och aktiviteter som syftar till stärkt företagande på landsbygderna
- Antalet invånare som använt servicepunkterna för att kontakta kommunen med synpunkter, frågor om stöd till projekt eller andra ämnen via telefonsamtal eller digitala möten
- Antalet och spridningen av servicepunkter i kommunens landsbygder samt antalet invånare som använder tjänsterna som erbjuds
- Andel invånare, föreningar och företag på landsbygderna som upplever att tillgång till servicelösningar och tjänster ökat
- Upplevelse hos servicepunkternas målgrupper om att kommunens närvaro och servicestöd är tillfredställande
- Antal områden och projekt som involverar samverkan med andra offentliga aktörer för att underlätta en god offentlig service på landsbygderna.
- Projekt riktade till utvecklingen av en multihub
- Post- och telestyrelsen (PTS) årliga statistik över utbyggnaden av digital infrastruktur

Utvecklingsområde 4: Varierat bostadsutbud och hållbar mobilitet

Landsbygderna behöver innovativa, effektiva och smarta tjänster och sätt att utveckla och behålla servicefunktioner och servicepunkter på landsbygderna. När underlaget för service är svagt, som i små orter, så blir kostnadseffektivitet och samverkan än viktigare.

Trafiksituationen ses som en av de viktigaste frågorna i dialoger med invånare på landsbygderna. Det handlar ofta om säkra skolvägar, cykelvägar, tillgängliga busshållplatser, pendlarparkeringar, passager över väg och korsningar. Många av dessa frågor är utanför kommunens rådighet men mycket viktiga för landsbygdernas hållbara utveckling. Detta påkallar mer samverkan mellan aktörer och nya arbetsätt för att bli Sveriges bästa landsbygds kommun.

Ett av målen i Näringslivsprogrammet är att Uppsala kommun ska ha ett starkt varumärke och vara en attraktiv kommun att bo, besöka och verka i. Det lokala näringslivet på landsbygderna är beroende av den digitala infrastrukturen. Kommunen behöver tillsammans med regionen skapa förutsättningar för att utveckla den fysiska tillgången till fast liksom trådlös digital infrastruktur.

Boende och bostadsbyggande i våra tätorter och på landsbygderna är nära kopplat till hållbar mobilitet. Det är viktigt att bostäder byggs på ett hållbart sätt och där det finns hållbara transportsystem, samtidigt behövs hållbara mobilitetslösningar där det finns bostäder på landsbygderna och i våra tätorter. Det regionala och mellankommunala samarbetet blir här viktigt.

I programmet Bostad för alla belyses allas rätt till bostad och en god boendemiljö. Plats för de goda livnen ska finnas på landsbygderna, i tätorterna och i Uppsala stad. Programmets mål är att öka blandningen av hushåll i olika delar av Uppsala, för att stärka sammanhållningen, tryggheten och attraktivitet. Det ska även finnas boende som passar allas livssituationer.

I programmet för äldrevänlig kommun är ambitionen att hela kommunen - både landsbygder och stad - ska vara anpassade efter äldres förutsättningar och varierande behov, exempelvis vad gäller bostäder och mobilitet. Även i *Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning* berörs hela kommunen av ambitionen om tillgänglighet för alla grupper.

Utgångspunkten i programmet för mobilitet och trafik är att Uppsala kommun år 2050 är en föregångare i arbetet med mobilitet och trafik. Mobiliteten och trafiksystemet i Uppsala kommun ska fungera resurseffektivt och många år framåt, vilket bidrar till goda och jämlika levnadsvillkor. År 2050 ska alla resor och transporter i Uppsala kommun ske med hållbara färdmedel. Kommunen kan öka möjligheterna till hållbart resande och robustheten i infrastrukturen för en förbättrad mobilitet, till exempel genom fler pendlarparkeringar och applicera ett dörr-till-dörr-perspektiv i kollektivtrafiken.

Delmål inom utvecklingsområdet:

- Det finns planering och förutsättningar för att bostäder med varierande upplåtelse- och boendeformer ska kunna tillskapas i samarbete med lokala aktörer, i syfte att främja flyttkedjor och göra det möjligt för till exempel äldre att bo kvar i sin bygd
- Det finns goda förutsättningar att etablera pendlarparkeringar och andra kollektivtrafik- och mobilitetslösningar tillsammans med lokala aktörer för att främja ett hållbart- och kollektivt resande mellan och inom landsbygderna
- Det finns ett gott samarbete med aktörer såsom Trafikverket och Region Uppsala för att hantera utmaningar inom mobilitet, trafiksäkerhet och kollektivt resande

Åtgärder

Åtgärd	Samordnare	Delansvarig	Årtal
Gör marknadsbedömningar för nyproduktion av bostäder av skilda typer och upplåtelseformer i de prioriterade tätorterna	KS	PBN, Uppsalahem AB, ÄLN, OSN	2027
Initiera och stimulera en inventering av verksamhetslokaler och bostadsfastigheter som kan ställas om till bostäder, i lägen som har stöd i översiktsplanen, och öka kunskapen om detta hos fastighetsägare och andra aktörer	KS		2027
Verka för att stärka digital infrastruktur och konnektivitet i hela kommunen utifrån Region Uppsalas handlingsplan	KS		2025–2028
Utveckla samverkan och dialog med lokala marknadsaktörer och andra relevanta aktörer såsom Post- och telestyrelsen (PTS), Sveriges Kommuner och regioner (SKR) och Region Uppsala	KS		2025-2028
Ge stöd till samfällighetsföreningar och genomföra två dialogforum per år	GSN	KS	2025–2028
Utveckla samarbeten med Trafikverket, Region Uppsala och andra relevanta aktörer bland annat för att förbättra förutsättningarna för att etablera pendlarparkeringar, stärka kollektivtrafikens tillgänglighet, samt för att öka tillgängligheten och säkerheten på gång- och cykelvägar till busshållplatser, tågstationer och andra viktiga målpunkter	GSN	KS	2025- 2028
Utveckla dialogen inom kommunkoncernen för att förbättra infrastrukturen för hållbart resande, och för att öka användningen av mobilitetstjänster	KS	GSN, UPAB	2026

Indikatorer

- Variationen av upplåtelseformer på landsbygderna
- Antal bygglov och antal med respektive bostadstyp
- Analys av flyttkedjor inom samma landsbygd, och hur flyttmönster påverkas av byggnation
- Användningen av befintliga pendlarparkeringar
- Antal seniorkort till lokaltrafik
- Antal resor med fossilfria färdmedel
- Olycksstatistik för vissa skadetyper i Strada
- Följa upp samverkan med Trafikverket, Region Uppsala och andra relevanta aktörer

Utvecklingsområde 5: Hållbara energilösningar för landsbygderna och hållbara lokala livsmedelskedjor

Stärkt energi- och livsmedelsförsörjning kan fungera som motor för hållbar landsbygdsutveckling och hållbart resursutnyttjande. Lokala näringar såsom livsmedelsproduktion, -förädling och energi är grunden för en lokal krisberedskap och bidrar även till intressanta mål för till exempel besöksnäringen.

Inom näringslivsarbetet läggs särskilt fokus på att det ska vara attraktivt, tryggt och lönsamt att vara företagare i Uppsala.

Jordbruksmarken är en resurs som har stor betydelse för livsmedelsproduktion, klimatanpassning och biologisk mångfald och är även attraktiv för exploatering av olika slag, inklusive för energiproduktion. Uppsala kommun har en jordbruksmarksutredning som ska vägleda kommunen vid hantering av olika intressen på kommunens landyta.

Energiprogram 2050 pekar ut att ett nyckelområde för att åstadkomma en hållbar utveckling är att få till synergier mellan stad och land. När Uppsala ska nå en resurseffektiv energiförsörjning med högt nyttjande av lokala resurser och slutna kretslopp är landsbygderna centrala för Uppsalas energiförsörjning.

Landsbygderna är utmärkta platser för att testa småskaliga lösningar för som kan vara hållbara och motståndskraftiga alternativ i en osäker framtid och samtidigt skapa innovationer som kan spridas nationellt och internationellt – till exempel i form av energigemenskaper, satsning på solceller eller småskaliga och hållbara VA-lösningar.

I ÅT UPPSala läns nulägesanalys framgår att en utmaning för Uppsalaregionen är avsaknaden av viktiga verksamheter såsom förädling/logistik/förmedling för att stödja den lokala livsmedelskedjan. Ökat fokus på lokal och ekologisk livsmedelsproduktion är viktigt för matsäkerhet, klimat och självförsörjning. Uppsala kommun främjar möjligheterna till ökad stads- och byodling och utreder förutsättningarna för en lokalt förankrad livsmedelsförsörjning för att bidra till cirkulära flöden och stärka Uppsalas krisberedskap. Kommunen behöver främja och underlätta för mer lokal och stads- och tätortsnära odling i form av fritids- och småskalig kommersiell odling för att bidra till ökad livskvalitet, sociala mötesplatser och en utvecklad grönstruktur både i staden och på landsbygderna.

För att uppnå Uppsala kommuns klimatmål är ett viktigt arbete att klimatsäkra även landsbygdsföretag. Inom ramen för Uppsala klimatprotokoll finns fokusgrupper om energi, klimatneutral byggnation och anläggning, hållbara godstransporter och minskad användning av plast som företag kan ansluta sig till.

Delmål inom utvecklingsområdet:

- Det finns goda förutsättningar för samverkan mellan olika aktörer runt hållbar energiproduktion på landsbygderna
- Uppsala kommun har hållbara lokala livsmedelskedjor för livsmedelsförsörjning, näringsliv på landsbygderna, biologisk mångfald och livsmedelskvalitet
- Det finns ett vatten- och avloppssystem som i samarbete med lokala aktörer bidrar till återföring av näringsämnen till livsmedelproduktionen och som möjliggör byggande av bostäder och verksamhetslokaler i tätorterna
- Landsbygdsföretag deltar i Uppsala kommuns gemensamma klimatarbete

Åtgärder

Åtgärd	Samordnare	Delansvarig	Årtal
--------	------------	-------------	-------

I samarbete med universiteten identifiera möjligheter för lokalt producerad energi/drivmedel i odlingsverksamheter på byggnader och redan hårdgjorda ytor i hela kommunens geografi	KS	PBN	2027
Verka för att landsbygdaktörer utbildas i och bildar energigemenskaper	KS		2026
Uppsala Vatten ska stärka det lokala kretsloppet av näringsämnen och biogas	UVAB	KS	2028
Uppsala Vatten ska tillsammans med kommunen utöka kunskapen om innovativa lösningar för spillvattenhanteringen samt användning av tekniskt vatten som kan bidra en effektivare vattenanvändning och lokala kretslopp	UVAB	KS	2028
Ta fram en kommunal styrning för livsmedel för att utveckla ett lokalt och cirkulärt livsmedels- och ekosystem, samt utreda möjligheten att tillsätta tjänster för att samordna arbetet	KS		2027
I styrgruppen för ÄT UPPsala län medverkar Uppsala kommun i samverkan med andra aktörer för att stärka det lokala hållbara livsmedelssystemet	KS		2025-2028
Utred möjligheten att - vid nyproduktion eller omvandling av byggd miljö som kräver planläggning - genom planbestämmelser stimulera till gemensamhetsanläggningar för teknisk försörjning, inklusive energiproduktion	KS	PBN, UVAB	2027

Indikatorer

- Beräknat möjlig potential till lokalt producerad energi/drivmedel
- Antal bildade energigemenskaper
- Mängd biogödsel och slam som sprids på jordbruks- och åkermark
- Antal projekt för att utveckla innovativa lösningar för vattenhantering genom kunskapsutveckling i kommunen och i samverkan med lokala aktörer

Uppföljning

Kommunstyrelsen är ansvarig för handlingsplanen och har därmed det övergripande ansvaret för uppföljning och utvärdering av handlingsplanen. Alla nämnder och bolagsstyrelser ska årligen redovisa resultatet av sitt arbete med att uppfylla de uppställda målen till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen följer upp program och handlingsplan i ordinarie programuppföljning. Kommunstyrelsen kan sedan revidera handlingsplanen vid behov. Revidering ska ske genom gemensam beredning.

Ett landsbygdslut testas 2025 för att sedan kunna upprepas med regelbundenhet.

Relaterade dokument

Program för Uppsala kommun

- Avfallsplan – program för ett cirkulärt Uppsala utan avfall
- Bostad för alla – program för bostadsförsörjningen
- Bostadssatsning på landsbygden
- Energiprogram 2050
- Handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor
- Handlingsplan för vattentjänstplan 2024
- Idrottspolitiskt program
- Kulturpolitiskt program
- Lokalförsörjningsplaner
- Miljö- och klimatprogram
- Näringslivsprogram
- Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning
- Program för krisberedskap och civilt försvar 2024-2027
- Program för mobilitet och trafik
- Program för trygghet, säkerhet och brottsförebyggande arbete
- Program för äldrevänlig kommun
- Riktlinjer för VA-planering
- Vattentjänstplan 2024

Utredningar från Uppsala kommun

- Service på landsbygden – Tillgång till service i mindre tätorter och på landsbygden i Uppsala, Uppsala kommun
- Jordbruksmarksutredning (inklusive vägledning och checklista), Uppsala kommun
- Närnatur i Uppsala – Kartläggning av upplevd tillgång och användning av närnatur i 14 tätorter, 2022, Uppsala kommun

Referenser

- Jordbruksverket (2013). Guide för landsbygdssäkring
- Kommungruppsindelning - Sveriges Kommuner och Regioners kommungruppsindelning 2023
- Olika typer av landsbygder - Tillväxtverket (tillvaxtverket.se)
- Syssner (red) 2018, Nya visioner för landsbygden
- Tillväxtverket. (2020). Städer och landsbygder - Indelning i sex kommuntyper. Tätorter i Sverige (Scb.se)
- Vägledning för livskraftiga landsbygder 1 och 2, Tillväxtverket

Stadsbyggnadsförvaltningen
Remissredogörelse

Datum:
2024-11-07

Diarienummer:
KSN-2023-00494

Handläggare:
Helena Nordström Källström

Redogörelse över inkomna remissyttranden - Landsbygdsprogram för Uppsala kommun och handlingsplan 2025 till 2028

Landsbygdsprogrammets syfte

Landsbygdsprogrammet sätter ramarna för Uppsala kommuns långsiktiga utvecklingsarbete för hållbara landsbygder, med utgångspunkt i nuläge och aktuell landsbygdsforskning.

Programmet förtydligar inriktning för Uppsala kommuns arbete med att bli Sveriges bästa landsbygdskommun och fungerar som en gemensam utgångspunkt för prioritering och planering av kommunkoncernens insatser. Landsbygdsutveckling berör många områden och görs tillsammans, inom kommunen och med andra aktörer för att vara framgångsrikt.

Handlingsplanens syfte

Syftet med handlingsplanen är att säkra genomförandet av landsbygdsprogrammet

och ge en samlad bild av vilka åtgärder som ska genomföras. Den förtydligar nämnders och bolagsstyrelserns ansvar och roller för genomförande av landsbygdsprogrammets måluppfyllelse i relation till reglemente och ägardirektiv. Åtgärderna i handlingsplanen underlättar för nämnder och bolagsstyrelser att identifiera sina delar av ett programområde och integrera det i sin verksamhets- och affärsplanering. På så sätt har handlingsplanen en tydligt styrande effekt och kan påskynda måluppfyllelsen.

Sammanställning

Yttranden

Totalt antal inkomna 36

Beslutsdatum

Ute på remiss 8 maj 2024-31 augusti 2024

Innehåll

Landsbygdsprogrammets syfte	1
Handlingsplanens syfte.....	1
Sammanställning	2
Sammanfattning av remissförfarandet.....	3
Sammanfattning av ändringar i förslaget	3
Sammanfattning av inkomna synpunkter från remissrundan och Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning	7
Generella synpunkter	7
Lokalt engagemang och aktivt stöd för utveckling av hållbara landsbygder i en klimatneutral kommun	10
Vitalt och inkluderande kulturliv samt idrotts- och fritidsaktiviteter i landsbygderna	12
Livskraftig kommersiell och offentlig service i samarbete	15
Varierat bostadsutbud och hållbar mobilitet.....	18
Hållbara energilösningar för landsbygderna och hållbara lokala livsmedelskedjor ..	21
Översikt över inkomna remissvar	24

Sammanfattning av remissförfarandet

Kommunstyrelsen beslutade den 8 maj 2024 att ge berörda nämnder och kommunala bolag tillfälle att lämna synpunkter och föreslå kompletteringar till Landsbygdsprogram för Uppsala kommun samt tillhörande handlingsplan. Förslag på Landsbygdsprogram med tillhörande handlingsplan remitterades också till berörda myndigheter, grannkommuner, bygdeföreningar och intresseorganisationer. Remissen skickades med e-post den 21 maj. Remissförslaget har också varit publicerat på kommunens hemsida www.uppsala.se/landsbygd så att alla som vill har fått ta del av det och lämna synpunkter och kommentarer. Remissinstanserna ombads inkomma med svar senast den 31 augusti 2024.

Under remisstiden har 36 remissvar inkommit, varav 6 utan erinran. Majoriteten har varit positiva till landsbygdsprogrammet i stort, bland annat grannkommuner och kommunens nämnder och bolag. Flera beskriver samarbete och samverkan som bra, både i dagsläget och som viktigt i framtiden. Synpunkterna behandlar i huvudsak handlingsplanens åtgärder. I samband med inkomna skriftliga yttranden har dialoger med olika förvaltningar ägt rum. I dialogerna har goda exempel lyfts fram som bland annat behandlar mellankommunalt samarbete.

I övrigt lämnades synpunkter om indikatorer och deras mätbarhet och det finns motstridiga åsikter om nyttan av ett landsbygdsbokslut. Bygdeföreningar önskar i huvudsak samarbete, information och möjligheter att vara delaktiga i kommunala beslut. Nämnder och bolag är i huvudsak positiva till förslaget till program och handlingsplan som också är väl förankrat inom kommunen. Intresseorganisationer, som Funktionsrätt Uppsala och Barnombudet poängterade vikten av att förtydliga hur vissa grupper inkluderas i åtgärder och aktiviteter. Andra frågor som lyftes handlade om ambitioner i klimatanpassning, livsmedelsförsörjning, vattenförsörjning och recirkulering av näringsämning, där expertmyndigheter, som SLU och Länsstyrelsen, önskar att kommunen skulle ha högre ambitioner.

Det har kommit in flera synpunkter och bra förslag på åtgärder och aktiviteter som inte har kunnat inkluderas i programmet eller handlingsplanen, men som är goda idéer och som borgar för gott samarbete i genomförandet av programmet. Notera att synpunkter som ligger i linje med förslaget till landsbygdsprogrammet oftast inte sammanfattas eller kommenteras. Saksynpunkter som inte ligger inom det som landsbygdsprogrammet hanterar kommenteras inte normalt heller. Fokus ligger i hög grad på de förslag på ändringar som har inkommit.

Sammanfattning av ändringar i förslaget

Ändringar i Landsbygdsprogram för Uppsala kommun från remissomgången:

Ändringarna är indelade utefter generella ändringar och de fem utvecklingsområden som hittas i landsbygdsprogrammet och tillhörande handlingsplan:

Generella ändringar i programmet

- Giltighetstiden har tagits bort
- Allmänna korrigeringar i texten
- På s.2 har begreppet hållbar utveckling definierats

- Texten i programmet har förtydligats kring behovet av aktiviteter för att öka ungdomars delaktighet
- Texten har förtydligats med att samhällsdialoger och möten behöver vara tillgängliga för alla kommuninvånare
- Begreppet medborgare har bytts ut till invånare genomgående i dokumentet
- Skrivningar har lagts till för att förtydliga programmets fokus på hållbar utveckling
- Skrivningar har lagts till för att förtydliga alla invånares inkludering, oavsett ålder
- Skrivningar har lagts till för att öka funktionsrättsperspektivet

Lokalt engagemang och aktivt stöd för utveckling av hållbara landsbygder i en klimatneutral kommun

- Skrivningar har lagts till för att förtydliga barn- och ungdomsperspektivet
- På s. 9 har ett stycke som berör samverkan infogats i brödtexten
- På s. 9 har meningen: Det är också viktigt att samhällsdialoger och möten är tillgängliga för alla kommuninvånare lagts till
- På s. 9 har ett stycke lagts till om arbetsmarknaden och sysselsättning på landsbygderna
- Texten i programmet: Vid ny- och ombyggnad ska lokaler planeras så att de fungerar för samnyttjande har ändrats till: Ny- och ombyggnation av lokaler och anläggningar ska utformas för ökat samnyttjande vilket ska ske i samråd med föreningslivet
- På s. 10 har skrivningen om ökat samnyttjande omformulerats

Vitalt och inkluderande kulturliv samt idrotts- och fritidsaktiviteter i landsbygderna

- Skrivningen vitalt och inkluderande kulturliv samt fritidsaktiviteter i landsbygderna har formulerats om till: Vitalt och inkluderande kulturliv samt idrotts- och fritidsaktiviteter i landsbygderna
- På s. 11 har andra stycket formulerats om enligt kulturnämndens förslag
- På s. 11 har fjärde stycket kompletterats med meningen: "Kulturmiljöer och kulturarv som tas tillvara och synliggörs i bevarandet och utvecklingen av landsbygdernas miljöer, kan bidra till att stärka platsens historia och identitet"

Livskraftig kommersiell och offentlig service i samarbete

- Skrivningar för att tydliggöra äldreperspektivet och barn- och ungdomsperspektivet har lagts till
- På s. 12 har ett stycke om samverkansavtal kring eftergymnasial yrkesutbildning lagts till
- På s. 14 har ett stycke lagts till om räddningstjänstens arbete med Handlingsprogram enligt lagen och skydd mot olyckor
- Handlingsprogram enligt lagen och skydd mot olyckor har lagts till som relaterat dokument, s. 18.

Varierat bostadsutbud och hållbar mobilitet

- På s. 15 har meningen: "Kulturmiljöperspektivet ger goda och attraktiva livs- och boendemiljöer med bevarande av specifika särdrag och karaktärer" lagts till
- På s. 14 har stycket om bostadsstatsning på landsbygden kompletterats med text om exploatering av jordbruksmark

- På s. 14 har ny text om trygga skolvägar lagts till i brödtexten
- På s. 15 har ny text om stödet till samfälligheter

Hållbara energilösningar för landsbygderna och hållbara lokala livsmedelskedjor

- Motstridiga skrivningar har korrigerats i enlighet med relaterade dokument
- På s. 16 har stycket om energiprogrammet formulerats om
- På s. 17 har ett stycke om livsmedelsberedskap och kompetensförsörjning inom jord- och skogsbruk lagts till
- Vattentjänstplan 2024, Handlingsplan för vattentjänstplan 2024 och Riktlinjer för VA-planering lagts till som relaterade dokument, s. 18

Ändringar i handlingsplanen 2025 till 2028 från remissomgången:

Generella ändringar i handlingsplanen

- Allmänna korrigeringar i texten
- Handlingsplanen har förtydligats med att samhällsdialoger och möten ska vara tillgängliga för alla kommuninvånare
- Begreppet invånare används istället för medborgare genomgående i dokumentet

Lokalt engagemang och aktivt stöd för utveckling av hållbara landsbygder i en klimatneutral kommun

- På s. 4 har tredje åtgärden kompletterats med kulturmiljöer och kulturarv för att lyfta fram kulturmiljö- och kulturarvsaspekterna
- På s. 4 har Kulturnämnden blivit delansvariga för åtgärd 3
- På s. 4 har tredje åtgärden kompletterats med "samt undersöka hur man kan öka tillgängligheten till samhällsdialoger och möten".

Vitalt och inkluderande kulturliv samt idrotts- och fritidsaktiviteter i landsbygderna

- Skrivningar har lagts till om ökad tillgänglighet och inkludering
- På s. 6 har en ny åtgärd tillkommit, åtgärd 7: "Fortsätta utveckla offentlig konst i samhällsbyggnadsprojekten på landsbygderna", med KTN som samordnare och GSN och PBN som delansvariga mellan 2025–2028
- På s. 6 har Äldrenämnden blivit delansvariga för fjärde åtgärden tillsammans med OSN, KTN och IFN
- På s. 6 har Omsorgsnämnden blivit delansvariga för åtgärd 4 med ÄLN, KTN och IFN
- På s. 6 har samordnare och delansvariga för åtgärd 4 ändrats till att KS och GSN står som samordnare och KTN och IFN istället är delansvariga
- På s. 6 har åtgärd 5 formulerats om till: "Utreda behov av och förutsättningar för mobil fritidsverksamhet i landsbygderna, som komplement till befintlig fritidsverksamhet"
- På s. 6 har åtgärd 8 omformulerats till: "Säkerställa god tillgänglighet till folkbibliotek och skolbibliotek på landsbygderna", med KTN och UBN som samordnare
- På s. 6 har indikator 3: "Den geografiska spridningen av kulturutbud samt idrotts- och fritidsaktiviteter i kommunens landsbygder" formulerats om till "Den geografiska spridningen av kommunalt finansierat kulturutbud samt idrotts- och fritidsaktiviteter i kommunens landsbygder"

- På s. 6 har indikator 4: "Antal aktiva bibliotekslånekort hos landsbygdernas invånare" ändrats till: "Antal besök och antal lån på landsbygdsbibliotek samt på biblioteksbussarna"

Livskraftig kommersiell och offentlig service i samarbete

- Skrivningar har lagts till i åtgärd 1 på s. 7 och indikator 1 på s. 8 för ökad tillgänglighet och inkludering
- På s. 7 har en definition av begreppet multihub har lagts till
- På s. 8 har Skolfastigheter AB blivit ansvariga för åtgärd 8 om förskole- och skolverksamhet
- På s. 8 under åtgärd 7 har Uppsala vatten och avfall AB blivit delansvariga
- På s. 8 har handlingsplanen kompletterats med indikator 5: "Andel invånare, föreningar och företag på landsbygderna som upplever att tillgång till servicelösningar och tjänster ökat"
- På s. 8 har indikatorn: "Andel invånare, företag och föreningar som upplever att servicelösningar och tjänster ger god servicenivå på landsbygderna" tagits bort
- Handlingsprogram enligt lagen och skydd mot olyckor är tillagt under relaterade dokument, s. 14

Variert bostadsutbud och hållbar mobilitet

- På s. 10 har Omsorgsnämnden och Äldrenämnden blivit delansvariga för åtgärd 1 tillsammans med PBN, Uppsalahem AB och ÄLN
- På s. 10 har Uppsala Vatten och Avfall AB strukits som delansvariga för åtgärd 1: "Gör marknadsbedömningar för nyproduktion av bostäder av skilda typer och upplåtelseformer i de prioriterade tätorterna"
- På s. 10 har åtgärd 4: "Utveckla den kommuninterna dialogen för att samordna mobilitetsinfrastruktur och utöka samnyttjande av mobilitetslösningar" formulerats om till "Utveckla dialogen inom kommunkoncernen för att förbättra infrastrukturen för hållbart resande, och för att öka användningen av mobilitetstjänster"
- På s. 10 har åtgärd 5 ändrats och gäller nu två dialogform per år istället för ett dialogforum per år
- På s. 10 har åtgärd 7 formulerats om till: "Utveckla dialogen inom kommunkoncernen för att förbättra infrastrukturen för hållbart resande, och för att öka användningen av mobilitetstjänster"

Hållbara energilösningar för landsbygderna och hållbara lokala livsmedelskedjor

- Motstridiga skrivningar har korrigerats i enlighet med relaterade dokument
- På s. 12 har delmål 3 kompletterats med att även beröra verksamhetslokaler
- På s. 12 har en ny åtgärd rörande ÄT UPPsala län lagts till: "I styrgruppen för ÄT UPPsala län medverkar Uppsala kommun i samverkan med andra aktörer för att stärka det lokala hållbara livsmedelssystemet"
- På s. 12 har åtgärd 3 formulerats om från: "Att utveckla lösningar för insamling av gödsel och slam som kan användas för att producera biogas" till: "Uppsala Vatten ska stärka det lokala kretsloppet av näringsämnen och biogas"
- På s. 12 har åtgärd 4: "Öka kommunens kunskap om innovativa lösningar för spillvattenhantering samt tekniskt vatten" ändrats till: "Uppsala Vatten ska tillsammans med kommunen utöka kunskapen om innovativa lösningar för spillvattenhanteringen samt användning av tekniskt vatten som kan bidra en effektivare vattenanvändning och lokala kretslopp"

- På s. 12 har åtgärd 1: ”I samarbete med universiteten identifiera möjligheter för lokalt producerad energi/drivmedel i odlingsverksamheter på byggnader i hela kommunens geografi ” kompletterats med ”hårdgjorda ytor”
- Vattentjänstplan 2024, Handlingsplan för vattentjänstplan 2024 och Riktlinjer för VA-planering har lagts till som relaterade dokument, s. 13

Sammanfattning av inkomna synpunkter från remissrundan och Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning

Nedan sammanfattas inkomna synpunkter och Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning. Synpunkter som antingen enbart ställt sig positivt till planförslaget eller remissinstanser som inte haft några synpunkter redovisas inte nedan. För att ge en god överblick av remissyttranden och Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning är dessa sammanställda ämnesvis.

Mindre förändringar

Detaljsynpunkter från yttrande sammanfattas och kommenteras oftast inte, men kommer i flera fall att bidra till textkorrigeringar. Därutöver har Stadsbyggnadsförvaltningen gjort en rad små förändringar för att få en ökad tydlighet i framställningen.

Synpunkterna är indelade utefter generella synpunkter och de fem utvecklingsområden som hittas i landsbygdsprogrammet och tillhörande handlingsplan:

- Lokalt engagemang och aktivt stöd för utveckling av hållbara landsbygder i en klimatneutral kommun
- Vitalt och inkluderande kulturliv samt idrotts- och fritidsaktiviteter i landsbygderna
- Livskraftig kommersiell och offentlig service i samarbete
- Varierat bostadsutbud och hållbar mobilitet
- Hållbara energilösningar för landsbygderna och hållbara lokala livsmedelskedjor

Generella synpunkter

Yttranden från remissinstanser

Arbetsmarknadsnämnden önskar att landsbygdsprogrammet lyfter vikten av att alla på landsbygderna har en egen försörjning genom arbete eller möjlighet till studier.

Idrotts- och fritidsnämnden anser att giltighetstiden på programmet bör strykas och i stället låta aktualitetsbedömning vara styrande för när program ska strykas och/eller revideras.

Kulturnämnden menar att det vore bättre om begreppet invånare, i stället för medborgare, används genomgående i dokumenten. Detta för att inte riskera att exkludera de inom kommunens befolkning som ej har svenskt medborgarskap.

Omsorgsnämnden tycker att inkluderingsperspektivet behöver förstärkas och med fördel kan utvidgas till att även inkludera funktionsnedsättning och diskrimineringsgrunderna som helhet.

Äldrenämnden anser att inkluderingsperspektivet behöver förstärkas och med fördel kan utvidgas till att inkludera diskriminerings-grunderna som helhet. Nämnden menar även att detta gäller formuleringar om servicepunkter och att det bör understrykas att de ska vara tillgängliga för alla, till exempel genom att fungera som träffpunkter för äldre.

Nämnden anser att samtliga indikatorer som finns med i handlingsplanen ska inkludera målgruppen 65 år och äldre, om inte särskilda skäl kan anföras för motsatsen. Det behöver därför säkerställas i uppföljningsarbetet av handlingsplanen att målgruppen äldre inte tappas bort.

Barnombudet saknar ett tydligt barn- och ungdomsperspektiv i programmet och handlingsplanen. I frågor om till exempel mobilitet ser barns förutsättningar helt annorlunda ut än vuxnas. Under flera delmål hänvisas till andra politiska program och de räknas upp under relaterade dokument. Det blir då tydligt att det saknas ett barn- och ungdomspolitiskt program. En alternativ väg vore att i alla fall ha riktlinjer för att inkludera barnrättsperspektivet vid framtagandet av nytt program, menar barnombudet.

Funktionsrätt betonar vikten av att inkludera funktionsrättsperspektivet i samtliga utvecklingsområden och åtgärder, i enlighet med Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Knivsta kommun anser att hur samarbetet och vilka frågor som är särskilt viktiga att belysa från ett mellankommunalt perspektiv gällande landsbygdsutveckling med fördel kan fördjupas i handlingsplanen.

LRF Uppsala belyser att i all myndighetsutövning måste ett företagsfrämjande perspektiv finnas. Planeringen måste också ta hänsyn till att marken är vår viktigaste resurs och det saknas åtgärder för att bättre använda landsbygdernas resurser i händelse av kris och krig.

Länsstyrelsen önskar att se en större koppling till de uppsatta målen om hållbara landsbygder år 2030 och de fem utvecklingsområdena i Landsbygdsprogrammet. De understryker avsaknaden av en koppling till miljömålen samt Färdplan för ett hållbart Uppsala län. Länsstyrelsen saknar även en intersektionell ansats och indelning i samhällsgrupper på landsbygderna såsom olika grupper av barn, ungdomar, äldre, samt flickor/pojkar, kvinnor/män.

Länsstyrelsen saknar även att dricksvattenförsörjning nämns i programmet. Länsstyrelsen saknar genomgående frågor kopplat till vatten i landsbygdsprogrammet samt handlingsplanen. Om detta är en aktiv avgränsning menar de att det ska förtydligas.

Till sist anser Länsstyrelsen att åtgärderna i handlingsplanen ska fokusera mer på effektivisering och ett jämställdhetsperspektiv med insatser för specifika målgrupper. De efterfrågar också en beskrivning på hur kommunens syn på landsbygder är samt en definition av prioriterade tätorter och vad som gör att en tätort blir aktuell för en servicepunkt.

Rasbo i Samverkan anser att kommunen bör inkludera ett säkerställande att alla som bor och verkar i Uppsala har möjlighet att erhålla insyn, delaktighet och, inkludering i landsbygdsprogrammet- och därmed också vara medskapare i hur Uppsala utvecklas.

Bygdeföreningen ifrågasätter även om ett landsbygdsprogram är relevant då det skapar en barriär som gör skillnad mellan stad och land. De anser att landsbygdsprogrammet är för diffust och otydligt precis som det föregående landsbygdsprogrammet från 2017. De tycker även att det märks att landsbygdsprogrammet kommer uppifrån och presenteras nedåt.

De påpekar också att det är få på landsbygderna som vet vad landsbygdstrategier och landsbygdsberedningen är och vad de gör. Föreningen önskar att dessa bör synas mer på landsbygderna och slutligen att landsbygdsprogrammet bör framföras muntligt i bygderna.

Region Uppsala tycker att det finns en oklarhet kring hur Uppsala kommun ska uppnå målen för landsbygdsutveckling eftersom målen är svåra att följa upp med kvantitativa termer.

Region Uppsala upplyser också om att det inte existerar något regionalt serviceprogram och det finns ingen plan på att ta fram ett sådant dokument som nämns under rubriken om samverkan med regionala aktörer i landsbygdsprogrammet. Däremot finns riktlinjer för att främja kommersiell service, vilket fokuserar på att hantera ekonomiskt stöd till främst kommersiell service.

Sveriges lantbruksuniversitet anser att klimatanpassning är ett område som behöver beaktas i landsbygdsprogrammet och i tillhörande handlingsplan.

Trafikverket uppmärksammar betydelsen av att kommunen planerar för bebyggelse i lägen som förbättrar förutsättningarna för service, infrastruktur och kollektivtrafik och som inte skapar barriäreffekter. De poängterar att det är viktigt att platserna förankras med boende i planerat upptagningsområde för att få ett optimalt utnyttjande.

Vattholma i samverkan önskar en definition av begreppet hållbar som nämns ofta i dokumenten. Vattholma i samverkan undrar varför beslutet av att inrätta ett bygderåd och landsbygdsberedningens funktion och betydelse inte nämns i programförslaget. De önskar också att få exempel på de aktörer som omnämns i texten för att få uppfattning om förankring i arbetet med programförslaget. I landsbygdsprogrammet under rubriken "Ansvar, genomförande och spridning" anser Vattholma i samverkan att ordet behöver ska bytas ut till ska för att på så sätt kunna kräva ansvar. Under samma avsnitt önskar de även ett landsbygdsråd för att bidra till bättre kommunikation, effektivitet och förankring.

Avslutningsvis vill bygderådet ta ansvar och vara delaktiga. De vill att lokala mål formuleras och tas fram i dialog med de boende och behandlas av kommunen som skapar resurser för genomförande med tydliga tidsramar.

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning

Landsbygdsprogrammet och tillhörande handlingsplan har korrigerats med ett antal omformuleringar och tillägg. Giltighetstiden har tagits bort från programmet och handlingsplanens tidsram har ändrats till 2025-2028. Eftersom programmet kommer att antas 2025. Ny praxis är att program gäller så länge de är aktuella och detta prövas årligen. Begreppet invånare, i stället för medborgare, används genomgående i dokumenten. Detta för att inte riskera att exkludera de inom kommunens befolkning

som ej har svenskt medborgarskap. Både planen och programmet har förtydligats med ett tydligare barn- och ungdomsperspektiv samt funktionsrättsperspektiv. Inkluderingsperspektivet har också förtydligats så att alla invånare ska ha tillgänglighet till servicepunkter och möten, oavsett ålder.

I programmet har definitionen av hållbar utveckling infogats och texten om ett regionalt serviceprogram har korrigerats till riktlinjer för att främja kommersiell service. Landsbygdsprogrammet har kompletterats med ny text om vikten av egen försörjning genom arbete eller möjlighet till studier under utvecklingsområdet Hållbara landsbygder i en klimatneutral kommun.

Övriga synpunkter bedöms rymmas i förslaget för landsbygdsprogram med tillhörande handlingsplan. Kommunen bedömer att kopplingen till relaterade styrdokument är tillräckliga. Uppsala kommun klargör att kommunen betraktar alla områden utanför Uppsala stad som landsbygder. De prioriterade tätorterna är utpekade i Översiktsplan 2016. Servicepunkterna bygger på ett samarbete mellan kommunen, lokal näringsidkare och i flera fall en bygdeförening. En servicepunkt kan tillskapas efter en överenskommelse med de aktuella aktörerna. Uppsala kommun jobbar avslutningsvis med att utveckla kommunens sätt att mäta landsbygdsutvecklingen med mer kvantitativa termer framöver. Landsbygdsprogrammet är ett av kommunens styrdokument och frågor om t.ex. klimatanpassning hanteras i andra styrdokument.

Lokalt engagemang och aktivt stöd för utveckling av hållbara landsbygder i en klimatneutral kommun

Yttranden från remissinstanser

Arbetsmarknadsnämnden föreslår att näringslivets roll som en viktig aktör för att skapa fler arbetstillfällen på landsbygderna under delmål i Utvecklingsområde 1 tydliggörs: Lokalt engagemang och aktivt stöd för hållbara landsbygder i landsbygdsprogrammet. Arbetsmarknadsnämnden är en aktiv part när det gäller att nå personer på landsbygderna i syfte att fler personer kommer i arbete eller studier. Nämnden föreslår att de kan samverka i åtgärder med fler aktörer. Det kan exempelvis handla om insatser för unga vuxna som varken arbetar eller studerar och är boende på landsbygden. Eller att stärka och utveckla matchningsarbetet mot arbetsgivare/arbetstillfällen på landsbygderna.

Idrotts- och fritidsnämnden föreslår att texten: ”Genom samordnad och ökad närvaro från fler av kommunens verksamheter...” förtydligas. På sida nio föreslår nämnden att: Vid ny- och ombyggnad ska lokaler planeras så att de fungerar för samnyttjande, stryks. Dels utifrån att det finns i Idrottspolitiska programmet med följande formulering: Genom att planera för multifunktionella och flexibla idrotts- och fritidsanläggningar utesluts ingen från att delta eller ta del av arrangemang utifrån sina behov och förutsättningar, dels utifrån att det torde ingå i uppdraget i mål och budget. Om kommunen väljer att ha detta kvar föreslår nämnden att texten ändras till: Ny- och ombyggnation av lokaler och anläggningar ska utformas för ökat samnyttjande vilket ska ske i samråd med föreningslivet.

Kulturnämnden föreslår en kompletterande formulering till den tredje åtgärden: ”Öka samverkan med kommunens hembygdsföreningar för att tillgängliggöra berättelser om kommunens landsbygd, och även tillgängliggöra föreningars lokaler/miljöer” för att lyfta fram kulturmiljö- och kulturarvsaspekterna till: ”Öka samverkan med kommunens

hembygdsföreningar för att tillgängliggöra berättelser om kommunens landsbygd, kulturmiljöer och kulturarv, och även tillgänggöra föreningarnas lokaler/miljöer.” Kulturnämnden önskar också vara delansvariga för åtgärden.

Barnombudet lyfter att vad gäller sista delmålet i programmet: “Uppsala kommun är närvarande och aktiva på landsbygderna och har en pågående god dialog med de som bor och verkar där.” finns en risk att gruppen barn och unga inte självklart inkluderas när det designas dialoger. Om det ska ske i dessa fall kan det därför behöva betonas särskilt, eftersom det påverkar hur dialogen behöver utformas.

I handlingsplanen önskar barnombudet en mer ambitiös åtgärd än: “Öka kunskapen hos kommunen om hur Uppsala kommun och lokala aktörer kan samverka för att öka ungdomars delaktighet i bygdernas hållbara utveckling.” Exempelvis i form av aktiviteter för att göra unga delaktiga. En annan möjlig åtgärd som skulle kunna läggas till här kopplat till hållbarhetsarbetet är stötta samfällighetsföreningar i omställningsarbete. Kommunen skulle kunna bidra med tips om att skapa miljöer för biologisk mångfald, kompostering eller biokolshantering av trädgårdsavfall istället för att köra fossilt till tippen. Förutom kunskap vore det bra om kommunen skulle kunna tillhandahålla utbildningsmaterial och utrustning som kan lånas/hyras för omställning till en mer hållbar livsstil, till exempel biokolstunna som kan användas vid städdagar.

Barnombudet önskar också en åtgärd som handlar om att testa att etablera en hållbarhetshub i en tätort. I en sådan hub kan det finnas plats för loppis, där folk kan lämna och hämta både gratis och mot ersättning. Det kan finnas utrustning och personer med kompetens att hjälpa till med reparationer av cyklar, kläder och teknikutrustning. Det ökar tillgängligheten för invånarna samt genererar enklare arbetsuppgifter till personer inom daglig verksamhet eller liknande.

Enköpings kommun undrar vilka former samarbetet i åtgärden: ”Utöka samverkan mellan angränsande kommuner, Region Uppsala, Uppsala kommun och Länsstyrelsen i Uppsala län genom ökad dialog samt formulering av gemensamma mål och aktiviteter för landsbygdsutveckling.” ska ta eftersom landsbygdsfrågorna omfattar många olika kommunala angelägenheter.

Funktionsrätt vill se att en åtgärd skrivs in i handlingsplanen som fokuserar på personer med funktionsnedsättnings engagemang. Ett sätt att möta detta skulle kunna vara att använda sig av en checklista för att öka tillgängligheten till samhällsdialoger och möten. En indikator för att mäta huruvida åtgärden uppfylls skulle kunna vara att se antalet offentliga dialoger, antalet möten med och i civilsamhället samt antalet föreningsaktiviteter som uppfyller checklistan för fysisk, psykisk och medicinsk tillgänglighet.

LRF Uppsala anser kommunen ska använda befintliga indikatorer för åtgärd nr 2 som är väl användbara, till exempel: Medborgarundersökningen, NKI, Svenskt Näringslivsranking och Liv, Hälsa, Ung.

Länsstyrelsen föreslår att kommunen använder sig av indikatorer kopplade till aktiviteter som erbjuds för prioriterade målgrupper eller exempelvis kontakter med kommunen, eftersom det är lättare att följa upp och mäta för att mäta hållbar utveckling och främja lokala företag.

Rasbo i samverkan saknar en text om på vilket sätt Uppsala kommun är närvarande och aktiva i det lokala engagemanget på landsbygderna och hur dialogen ser ut.

Vattholma i samverkan saknar text om vilken roll bygderna kommer att få.

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning

Landsbygdsprogrammet med tillhörande handlingsplan kompletteras med ett antal skrivningar för att förtydliga programmets kultur-, tillgänglighets- och barnperspektiv. Likaså kompletteras dokumenten med ny text om kommunens mellankommunala samverkan och med andra aktörer samt med text om vikten av sysselsättning. Samverkan och näringslivets roll på landsbygden anses vara viktiga frågor och en ny text som berör samverkan mellan angränsande kommuner har infogats i brödtexten i programmet.

Landsbygdsprogrammet kompletteras med kulturnämndens förslag som bedöms vara genomförbart och skrivningen ändras i enlighet med kulturnämndens förslag för att lyfta fram kulturmiljö- och kulturarvsaspekterna. Programmet kompletteras även med skrivningar för att förtydliga behovet av aktiviteter för att öka ungdomars delaktighet. Likväl bedöms tillgängligheten för alla kommuninvånare att ha möjligheten att delta i dialoger och möten av stor vikt och har förtydligats i texten. Texten i programmet: Vid ny- och ombyggnad ska lokaler planeras så att de fungerar för samnyttjande har ändrats till: Ny- och ombyggnation av lokaler och anläggningar ska utformas för ökat samnyttjande vilket ska ske i samråd med föreningslivet.

I handlingsplanen läggs kulturnämnden som delansvariga för åtgärd 3 och åtgärden kompletteras även enligt kulturnämndens förslag. Åtgärd 5 kompletteras också med en skrivning för att öka tillgängligheten till samhällsdialoger och möten.

Bedömningen är att övriga synpunkter ryms i de befintliga förslaget för landsbygdsprogram med tillhörande handlingsplan. Landsbygdsprogrammet talar om vikten av lokala föreningar såsom exempelvis bygderåd och bygderådets definition och syfte ryms inom åtgärder för samverkan med lokala föreningslivet. Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer även att kommunens närvaro och aktivitet på landsbygderna och samhällsdialoger beskrivs i åtgärd 5 och att synpunkter kring en hållbarhetshub ryms inom begreppet multihub i handlingsplanen. Övriga goda idéer för att göra ungdomar delaktiga och arbeta med omställning på landsbygderna tar förvaltningen med sig till genomförandet av programmet.

Vitalt och inkluderande kulturliv samt idrotts- och fritidsaktiviteter i landsbygderna

Yttranden från remissinstanser

Idrotts- och fritidsnämnden föreslår att ordet vitalt byts ut till starkt samt att i första raden i första stycket lägga till idrott: Det behövs ett starkt och inkluderande kulturliv samt idrotts- och fritidsaktiviteter på landsbygderna för att stärka gemenskap, sammanhållning och lokal identitet.

Nämnden tycker att åtgärd 1 är otydlig gällande vilken kunskap som efterfrågas och föreslår att den formuleras om till: Öka kommunens kunskap om landsbygdernas behov och efterfrågan utifrån geografiska spridningen och platsens behov. De anser även att ansvaret i den fjärde åtgärden skiftas så att GSN och KS är samordnare och IFN och KTN är delansvariga. Idrotts- och fritidsnämnden kan inte ansvara för trafikplanering eller angörande av gång och cykelbanor. Till sist önskar nämnden att strykas från den femte åtgärden eftersom de inte ansvarar för fritidsverksamhet, vilket däremot kulturnämnden gör.

Idrotts- och fritidsnämnden föreslår att Indikatorn: Den geografiska spridningen av kulturutbud samt idrotts- och fritidsaktiviteter i kommunens landsbygder ändras till: Platsens utbud av kultur-, idrotts- och fritidsaktiviteter i kommunens landsbygder. Detta då det inte enbart handlar om geografisk spridning av en aktivitet, utan även om platsens förutsättningar och vilka behov som finns på respektive plats.

Kulturnämnden föreslår att fjärde stycket i landsbygdsprogrammet under utvecklingsområde två omformuleras för att främja kulturlivet och kommunens arbete med kulturhuvudstadsåret till: "Offentlig konst är en del av samhällsutvecklingen på landsbygderna. Konsten tas fram i dialog med invånare, civilsamhälle och näringsliv. Konsten stärker den sociala hållbarheten och identiteten på platser. Uppsalas landsbygder och tätorter spelar en stor roll i kommunens arbete för att främja kulturlivet, och inte minst för kommunens ansökan om att bli europeisk kulturhuvudstad år 2029. Både i förberedelserna inför och vid ett eventuellt genomförande av kulturhuvudstadsåret, blir platser och möjligheter för temporära kulturupplevelser, utställningar, föreställningar med mera, extra viktigt."

De föreslår även att en mening läggs in i sjätte stycket s.10 i landsbygdsprogrammet för att lyfta fram kulturmiljöns och kulturarvets betydelse för en plats. Mellan första och andra meningen föreslår de att en mening fogas in: "Kulturmiljöer och kulturarv som tas tillvara och synliggörs i bevarandet och utvecklingen av landsbygdernas miljöer, kan bidra till att stärka platsens historia och identitet."

I handlingsplanen föreslår kulturnämnden att en ny åtgärd läggs till: "Fortsätta utveckla offentlig konst i samhällsbyggnadsprojekten på landsbygderna", med KTN, GSN och PBN som samordnare och årtal 2025–2028 gällande utveckling av arbetet med offentlig konst på landsbygderna. Detta då det fortfarande finns utmaningar i samordningsarbetet och projekten inte ökar i önskad takt.

Gällande åtgärden: "Förbättra förutsättningarna för hållbart resande för alla på landsbygderna till och från kultur, idrotts- och fritidsaktiviteter", föreslår kulturnämnden att KS och GSN står som samordnare och KTN och IFN blir delansvariga i stället eftersom nämnden gärna deltar i dialog med ansvariga aktörer.

Kulturnämnden föreslår även en justering av den femte åtgärden som gäller mobil fritidsverksamhet, då sådan ej finns idag inom kulturnämndens ansvarsområde och frågan därför behöver undersökas. De föreslår att åtgärden formuleras om till: "Utreda behov av och förutsättningar för mobil fritidsverksamhet i landsbygderna, som komplement till befintlig fritidsverksamhet."

De önskar också att: "Säkerställa god tillgänglighet till biblioteksservice på landsbygderna", förtydligas och att lydelsen formuleras om till: "Säkerställa god tillgänglighet till folkbibliotek och skolbibliotek på landsbygderna", med KTN och UBN som samordnare. De föreslår även att indikatorn: "Den geografiska spridningen av kulturutbud samt idrotts- och fritidsaktiviteter i kommunens landsbygder" formuleras om till "Den geografiska spridningen av kommunalt finansierat kulturutbud samt idrotts- och fritidsaktiviteter i kommunens landsbygder" för att öka mätbarheten.

Till sist vill också nämnden att indikatorn: "Antal aktiva bibliotekslånekort hos landsbygdernas invånare" byts till en mer mätbar åtgärd, till exempel: "Antal besök och antal lån på landsbygdsbibliotek samt på biblioteksbusarna."

Omsorgsnämnden anser att nämnden bör stå med som delansvarig på åtgärd 4: "Förbättra förutsättningarna för tillgängligt hållbart resande för alla på landsbygderna till och från kultur, idrotts- och fritidsaktiviteter."

Utbildningsnämnden anser att nämnden bör stå som delansvarig istället för samordnare för åtgärd 8: ”Säkerställa god tillgänglighet till folkbibliotek och skolbibliotek på landsbygderna.” Ansvaret för att samordna arbetet för tillgängligheten till biblioteksservice på landsbygderna bör ligga på kulturnämnden som har ansvar och rådighet i frågan.

Äldrenämnden anser att nämnden bör stå med som delansvarig åtgärd 4: ”Förbättra förutsättningarna för tillgängligt hållbart resande för alla på landsbygderna till och från kultur, idrotts- och fritidsaktiviteter.”

Barnombudet har en fundering angående indikatorerna som de anser relaterar bra till åtgärderna, men inte lika fullständigt till delmålen. Till exempel visar inte antalet föreningar som söker bidrag på det totala utbudet av föreningar/nätverk, och därmed inte huruvida det finns goda förutsättningar för olika aktiviteter.

Funktionsrätt anser att det saknas en åtgärd kopplad till utvecklingsområdets andra delmål, som fastslår att man ska skapa innovativa och gemensamma mötesplatser där människor kan mötas oavsett funktionsförmåga. Funktionsrätt förespråkar därför att åtgärden om mobila träffpunkter ska innefatta ett utvecklande av verksamhet även för personer med funktionsnedsättning samt att åtgärden: ”hållbart resanden [...] till och från kultur, idrotts- och fritidsaktiviteter” ska inkludera ett funktionsrättsperspektiv.

LRF Uppsala anser att handlingarna behöver kompletteras med en åtgärd kring allemansrätten. Det behövs information allemansrättens fulla innebörd, såväl rättigheter som skyldigheter. Det ömsesidiga beroende behöver belysas.

Länsstyrelsen föreslår att indikatorn gällande antal landsbygdsbaserade kulturföreningar samt kreativa och kulturella näringar på landsbygderna som söker bidrag från kulturnämnden samt antal som beviljas, justeras eftersom den är otydlig. Exempelvis till antal landsbygdsbaserade kulturföreningar samt kreativa och kulturella näringar på landsbygderna som ökat sin omsättning och/eller ökat antal aktiviteter.

RF-SISU Uppland anser att det i rubrik och underliggande stycke skall skrivas om till: ”Vitalt och inkluderande idrotts- och kulturliv, samt fritidsaktiviteter i landsbygderna. Även om idrottens nytta framgår längre ner i stycket anser vi alltså att det också skall återspeglas i rubriken.

De föreslår även att kommunen sammanför kultur- och idrott genom att undersöka möjligheten att använda föreningarnas klubbstugor som hemvist för att stärka gemenskap och sammanhållning i bygden. I praktiken kan klubbstugan nyttjas som en naturlig mötesplats för många generationer och inriktningar på verksamhet.

Vattholma i samverkan upplever en snedfördelning av kommunens resurser gällande fritidslokaler och planer som missgynnar landsbygderna samt svårigheter att kommunicera om detta med kommunens enheter. Slutligen anser de att ”goda förutsättningar” bör bytas ut till ”ge förutsättningar”.

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning

Landsbygdsprogrammet med tillhörande handlingsplan kompletteras med ett antal skrivningar för att främja kulturens plats på landsbygderna. Landsbygdsprogrammet och tillhörande handlingsplan korrigeras i enlighet med majoriteten av kulturnämndens förslag. Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att det är relevanta åtgärder för att främja kulturens plats på landsbygderna. Idrott har även inkluderats i

skrivelserna om vitalt och inkluderande kulturliv samt idrotts- och fritidsaktiviteter på landsbygderna.

I landsbygdsprogrammet har skrivningar för ökad tillgänglighet och inkludering lagts till när det gäller åtgärder om mobila träffpunkter och hållbart resande till och från kultur, idrotts- och fritidsaktiviteter. Bedömningen har gjorts utifrån ökad inkludering av alla invånare.

I handlingsplanen har korrigeringar gjorts av delansvariga och samordnare. Enligt Kulturnämndens förslag har en ny åtgärd lagts till: "Fortsätta utveckla offentlig konst i samhällsbyggnadsprojekten på landsbygderna." KSN har lagts till som samordnare KTN men GSN och PBN har istället blivit delansvariga under perioden 2024–2028. Äldrenämnden och Omsorgsnämnden har lagts till som delansvariga för åtgärden: "förbättra förutsättningarna för hållbart resande för alla invånare på landsbygderna till och från kultur, idrotts- och fritidsaktiviteter" enligt önskemål. Kommunen godtar också att KS och GSN står som samordnare och KTN och IFN blir delansvariga för åtgärden: "Förbättra förutsättningarna för hållbart resande för alla på landsbygderna till och från kultur, idrotts- och fritidsaktiviteter" istället. Indikatorn: "Antal besök och antal lån på landsbygdsbibliotek samt på biblioteksbusarna" har också lagts till och ersatt indikatorn: "Antal aktiva bibliotekskort hos landsbygdernas invånare." Stadsbyggnadsförvaltningen

bedömer att övriga synpunkter ryms i de befintliga förslaget för landsbygdsprogram med tillhörande handlingsplan, alternativt inte bedöms vara aktuella. Idrotts- och fritidsnämnden kvarstår som samordnare för fritidsaktiviteter då Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att åtgärden kan innehålla idrottsaktiviteter. Stadsbyggnadsförvaltningen väljer att behålla en ambitiös skrivning omkring förutsättningarna för de olika verksamheterna i beskrivna i handlingsplanen. Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att regleringen av allemansrätten inte heller behöver förtydligas inom ramen för landsbygdsprogrammet och att klubbstugors möjligheter ryms inom samnyttjande av både offentliga och privata platser.

Livskraftig kommersiell och offentlig service i samarbete

Yttranden från remissinstanser

Räddningsnämnden anser att räddningsnämndens verksamhet bör nämnas i program eller handlingsplan och föreslår att utvecklingsområdet kompletteras med nämndens arbete för trygghet och säkerhet, samt att Handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor läggs till som relaterat dokument. Brandförsvarets verksamhet är viktig för tryggheten och säkerheten på landsbygderna, inte minst genom brandstationerna som finns i Järlåsa, Björklinge, Skyttorp, Störvreta, Almunge och Knutby. I Handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor beskrivs att samverkan med andra myndigheter, civilsamhället och privata aktörer är grundförutsättningar i arbetet för skydd mot olyckor. Samarbete med Regionen vid akuta sjukdomsfall, där brandförsvaret gör en första insats i väntan på ambulans, är ett gott exempel.

Barnombudet önskar information om servicepunkterna och om de fått önskad effekt. De föreslår även skyltar vid till exempel busshållplatser som alternativ.

De saknar också en definition av begreppet multihub.

Funktionsrätt menar att det är viktigt att handlingsplanen innehåller konkreta åtgärder för att förbättra tillgången till vård och stöd på landsbygderna eftersom det finns tydliga indikationer på att personer som bor på landsbygderna har sämre hälsa än den övriga befolkningen.

Funktionsrätt förespråkar att servicepunkter skulle kunna fungera som viktiga nav för att tillhandahålla information och stöd, samt för att möjliggöra kontakt med kommunala och regionala tjänster. Avgörande är dock att servicepunkterna kan användas av personer med funktionsnedsättning, vare sig det rör sig om ett rörelsehinder som kräver hjälp med manövrering av datorn eller en kognitiv funktionsnedsättning som kräver stöd i förståendet.

Knutbybygden i samverkan önskar att målen i landsbygdsprogrammet bör vara mätbara. De saknar även hur räddningstjänst och krisberedskap på landsbygderna ska hanteras.

LRF Uppsala anser att kommunen behöver ha en åtgärd som kopplar mot delmålet om robust infrastruktur, gärna med prioriteringar för utbyggnad och styrning med företräde för samhällsviktiga verksamheter. Programmet behöver även enligt LRF Uppsala ha en åtgärd om att samordna myndighetskontakter inom kommunen för att förenkla för företag som främjar service på landsbygderna.

Länsstyrelsen vill ändra "landsbygder" i meningen "Tillsammans med regionen behöver kommunen arbeta fram en strategi för att tillhandahålla god service i alla våra landsbygder" till "Uppsala eller annan större tätort". De samtycker även till beskrivningen av kontanthantering men vill understryka att beskrivningen av att kontanthantering blir något snäv och en utmaning i händelse av bortfall av elförsörjning.

Länsstyrelsen framhåller att indikatorn: "Det finns nya servicelösningar och tjänster som ger god servicenivå i hela kommunen" blir något olycklig och ordet "nya" föreslås tas bort. Förslagsvis kan delmålet även kompletteras med indikatorn andel personer boende i landsbygder som uppfattar att tillgång till servicelösningar och om tjänster har ökat.

Oxsätra Åkerlänna Utveckling AB påpekar att ett landsbygdsbokslut blir kontraproduktivt och skapar ytterligare byråkrati från kommunens sida. De betonar att de behöver stöd och påtryckning för att alla ska bli inkopplade till fibernätet i området. De påpekar även saknaden av Åkerlänna skola för 8 år sedan och att kommunens lokaler fortfarande står tomma trots ökande antal barn i bygden.

Rasbo i Samverkan föreslår bibliotek som förslag istället för de nuvarande servicepunkterna och belyser att det saknas offentliga lokaler i de flesta områden. De undrar även hur skollokaler skulle kunna nyttjas kvällstid och hur Gävstaområdet kan utvecklas vidare.

Skolfastigheter AB önskar vara en part i dialogen kring att kunna nyttja befintliga lokaler i åtgärden: "Pröva alternativa synsätt för att klara förskole- och skolverksamhet utan stora nyinvesteringar eller platsöverskott vid befolkningsändring i skilda landsbygder."

Sveriges lantbruksuniversitet anser att kommunen bör tillse att nedmonteringen av 2G- och 3G-nät inte påverkar jord- och skogsbruket negativt. SLU föreslår också att begreppet multihub förklaras i texten.

Uppsala bostadsförmedling ställer sig bakom förslaget till program och tillhörande handlingsplan men ifrågasätter syftet med ett landsbygdsbokslut som åtgärd. Styrelsen hänvisar till Mål och budget 2024–2026 och uppdraget att frigöra tid och resurser till kommunens kärnverksamhet genom att effektivisera och minska den administrativa belastningen.

Uppsalahem bidrar gärna med att skapa förutsättningar för servicepunkterna, exempelvis genom kundundersökningar hos Uppsalahems hyresgäster.

Bolaget uppfattar åtgärden: Skapa förutsättningar för servicepunkterna att erbjuda tillfällen där invånare kan tala med kommunrepresentanter via telefon eller digitala möten, som otydlig gällande vad som ska uppnås då bolaget anser att det redan finns möjlighet för invånare att samtala med bolaget på de sätt som anges.

Angående landsbygdsbokslut så följer Uppsalahem löpande upp de program och handlingsplaner som bolaget omfattas av och med anledning av det anser bolaget att det bör prövas om redan befintlig uppföljning av landsbygdsprogrammet och dess handlingsplan motsvarar åtgärdsförslaget och att landsbygdsbokslutet därmed kan utgå.

Uppsala Vatten och Avfall AB är positiva till att föra dialog gällande multihubbar och vill vara delansvariga i utvecklingsarbetet beroende på vilka funktioner som multihubbarna ska ha.

Vattholma i samverkan lyfter att programmet för trygghet, säkerhet och brottsförebyggande arbete är dåligt kommunicerat till servicepunkterna och inget som prioriteras hos servicepunkt Vattholma.

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning

Landsbygdsprogrammet med tillhörande handlingsplan kompletteras med ett antal skrivningar för att förtydliga räddningstjänstens arbete. SBedömningen är att en beskrivning av räddningstjänstens arbete med Handlingsprogram enligt lagen och skydd mot olyckor är viktig och handlingsplanen finns nu som relaterat dokument.

Ny text om mellankommunal samverkan har infogats i landsbygdsprogrammet. Under remisstiden framfördes ett gott exempel på mellankommunal samverkan från Utbildningsförvaltningen. Det primära samverkansavtalet mellan alla kommuner i regionen berör gymnasial yrkesutbildning inom vuxenutbildningen i länet och ligger till grund för det nya stycket för att exemplifiera positiva effekter av samarbete mellan kommuner.

Korrigeringar har gjorts av delansvariga och samordnare i handlingsplanen enligt önskemål. Uppsala vatten och avfall AB är delansvariga under åtgärden om multihub och Skolfastigheter är ansvariga för åtgärden om förskole- och skolverksamhet. Handlingsplanen har kompletterats med en förklaring av begreppet multihub.

Stadsbyggnadsförvaltningen har som ambition att utveckla sina metoder för att mäta nytta, men bedömer att nuvarande indikatorer är tillräckliga. Flera remissinstanser ifrågasätter om ett landsbygdsbokslut är ett effektivt sätt att använda kommunens resurser. Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att ett landsbygdsbokslut kan vara ett sätt att dokumentera och utvärdera hur landsbygdsprogrammet får effekt på landsbygderna trots att det kommer att kräva en viss administration. Målet är att använda redan befintliga data och att det ska innebära så lite extra arbete som möjligt för berörda förvaltningar och bolag. Stadsbyggnadsförvaltningen för vidare frågan

om att utveckla servicepunkterna som viktiga nav för att tillhandahålla ytterligare information och stöd, samt för att möjliggöra kontakt med kommunala och regionala tjänster.

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att övriga synpunkter ryms i de befintliga förslaget för landsbygdsprogram med tillhörande handlingsplan. Visionen är att samverkan ska ske med olika myndigheter och det ska finnas tillgång till service i hela kommunen och vidhåller därmed begreppet landsbygder i skrivningen. Kommunen följer och bidrar till utvecklingen av fibernätets utveckling genom ett nära samarbete med Region Uppsala och Post- och Telestyrelsen och bidrar till att sprida information till företag på landsbygderna.

Varierat bostadsutbud och hållbar mobilitet

Yttranden från remissinstanser

Gatu- och samhällsmiljönämnden understryker behovet av pendlarparkeringar och infartsparkeringar och vikten av att arbetet med att skapa fler sådana håller hög takt. Vidare föreslår nämnden att åtgärden: "Utveckla den kommuninterna dialogen för att samordna mobilitetsinfrastruktur och utöka samnyttjande av mobilitetslösningar" omformuleras till: "Utveckla dialogen inom kommunkoncernen för att förbättra infrastrukturen för hållbart resande, och för att öka användningen av mobilitetstjänster."

Kulturnämnden föreslår att kulturmiljöperspektivet lyfts inom detta utvecklingsområde. Nämnden menar att meningen: "Kulturmiljöperspektivet ger goda och attraktiva livs- och boendemiljöer med bevarande av specifika särdrag och karaktärer" exempelvis kan lyftas in i stycke tre eller fyra i programmet.

Kulturnämnden anser att det finns potential att utöka målformuleringarna kopplat till "den goda boendemiljön" i programmet. De menar att boendemiljöer skulle kunna beskrivas som livsmiljöer för att inkludera mer av den planerade miljön. Detta skulle kunna lyftas kopplat till social hållbarhet i form av utformning och gestaltning av livsmiljöerna på landsbygderna, med stöd i och hänvisning till det nationella politikområdet gestaltad livsmiljö. Koppling finns även på ett internationellt plan till EU:s initiativ New European Bauhaus, vilket sammanlänkar EU:s strategiska hållbarhetsarbete European Green Deal med utformningen av våra livsmiljöer.

Kulturnämnden föreslår slutligen även att ett delmål läggs till inom utvecklingsområde 4: "Planering och utformning av livsmiljöerna på landsbygderna görs med höga gestaltningsmässiga ambitioner där bygdens unicitet tas tillvara." Till detta menar kulturnämnden att en åtgärd i handlingsplanen skulle kunna kopplas, exempelvis: "Öka de gestaltningsmässiga ambitionerna för landsbygderna, där kvalitet och bygdens unicitet tas tillvara i planering och utformning av livsmiljöerna."

Omsorgsnämnden anser att nämnden bör stå med som delansvarig på åtgärden: "Gör marknadsbedömningar för nyproduktion av bostäder av skilda typer och upplåtelseformer i de prioriterade tätorterna."

Plan- och byggnadsnämnden kommenterar uppdraget att öka samnyttjandet av kommunens lokaler och anläggningar och är positiva till samverkan. Däremot vill Plan och byggnadsnämnden föra fram att samnyttjade lokaler och anläggningar kan leda till

fördyrande konstruktioner för att klara krav som ställs på publika lokaler men att det ur ett koncernekonomiskt perspektiv är fördelaktigt med samnyttjade lokaler.

Äldrenämnden anser att nämnden bör stå med som delansvarig på åtgärden: ”Gör marknadsbedömningar för nyproduktion av bostäder av skilda typer och upplåtelseformer i de prioriterade tätorterna.”

Barnombudet saknar ett barnperspektiv på säkra, trygga och hållbara skolvägar för barn på landsbygderna i såväl delmål, åtgärder och indikatorer. De önskar förbättrade gång- och cykelbanor och cykelställ för att minska bilanvändningen för korta resor på landsbygderna. De föreslår att kommunen undersöker cykeltrafiken till skolorna för att gynna hälsan, barnens skolresultat och miljön. Exempelvis sänka hastigheten under morgonen och eftermiddagen rejält.

Barnombudet föreslår också att åtgärden: ”Ge stöd till samfällighetsföreningar och genomföra dialogforum en gång per år” kompletteras med: ”som är designat för och når alla åldrar och grupper som sällan deltar.”

Funktionsrätt menar att den fysiska tillgängligheten till kollektivtrafik, inklusive busshållplatser, bör förbättras för personer med rörelsehinder. Funktionsrätt ser att hållplatser på landsbygderna inte är anpassade för att bussarna ska kunna plocka upp personer med rörelsehinder. Ekonomiska hinder, färdtjänstens och skolskjutsens opålitlighet samt brist på intryckssanering i kollektivtrafiken är också kritiska faktorer på landsbygderna. Funktionsrätt rekommenderar åtgärder som ökad tillgång till prisvärda transportalternativ och förbättrad tillgänglighet för personer med sensoriska och medicinska funktionsnedsättningar. Även ett utökat utbud av pendlarparkeringar kan underlätta för personer med funktionsnedsättning som har möjligheten att köra bil i lugnare miljöer men inte är komfortabla med att köra i innerstan.

LRF Uppsala anser att handlingsplanen behöver kompletteras med delmål och åtgärder för att säkerställa goda förutsättningar för jord- och skogsbrukets vägtransporter i hela kommunen, så att en ökad produktion av livsmedel, energi och material kan ske. LRF Uppsala anser även att av befintliga pendlarparkeringar är ett bristfälligt mått för att mäta användningen av pendlarparkeringar, då de flesta inte har tillgång till pendlarparkering.

Avslutningsvis föreslår LRF Uppsala att handlingsplanen behöver kompletteras med en åtgärd om att möjliggöra bostadsbyggande utanför tätort som främjar företagande, exempelvis generationsboende eller bostäder för kompetensförsörjning, trots jordbruksmarksutredningens komplexa utfall.

Länsstyrelsen betonar att det är av stor vikt att ha med lantbrukets förutsättningar och livsmedelsproduktionens betydelse i samhällsutvecklingen vid exploatering av brukningsvärd jordbruksmark.

De anser även att Indikatorerna ”Antal seniorkort till lokaltrafik”, ”antal resor med fossilfria färdmedel”, och ”olycksstatistik” har en svag koppling till beskrivningar, delmål och åtgärder. Samma gäller antalet bygglov och antal med respektive bostadstyp. Då fler antal bygglov egentligen inte indikerar ett mer diversifierat byggande.

Oxsätra Åkerlänna Utveckling AB påpekar behovet av mindre lägenheter för unga och äldre samt ifrågasätter beslut att anlägga industrier på jordbruksmark samtidigt som bebyggelse nekas på gammal jordbruksmark som idag inte används.

Rasbo i Samverkan betonar vikten av förstagångslägenheter och boende till äldre samt pendlarparkeringar som var delmål i det förra landsbygdsprogrammet från 2017. De anser också att vattenfrågan bör kunna lösas på ett annat enklare sätt och att separata gång- och cykelvägar skulle minska användandet av bil i vardagen för invånarna. De tycker även att bygglovsregler bör ses över och att enklare regler för avstyckning bör tillåtas.

Sveriges lantbruksuniversitet tycker att trafiksituationen på landsbygderna är en viktig fråga. De tycker att Uppsala kommun bör verka för stärkt samordning mellan olika aktörer i lokal- och regionaltrafiken där även ”långpendlande” underlättas. SLU ser också ett behov av att utöka kollektivtrafiken mellan Uppsala och Funbo-Lövsta där SLU bedriver undervisning och forskning. Antalet studenter som ska undervisas i Funbo-Lövsta ökar nu i snabb takt i och med SLU:s nya masterprogram samt veterinär- och djursjukskötprogram. De föreslår att kommunen kan verka för att stödet (ekonomiskt och kompetensmässigt) till samfälligheter med koppling till livsmedelsproduktion ökar, till exempel till enskilda vägar och dikningsföretag.

Uppsala Vatten och Avfall AB föreslår att bolaget ska tas bort som delansvarig för åtgärden: ”Gör marknadsbedömningar för nyproduktion av bostäder av skilda typer och upplåtelseformer i de prioriterade tätorterna” eftersom bolaget inte har något att bidra med kring upplåtelseform.

Vattholma i samverkan saknar tydligare information om detaljplanering i bygden och ifrågasätter kommunens detaljplanering i Vattholma. De informerar också om att många äldre idag flyttar från Vattholma trots att kommunen strävar efter att vara en äldrevänlig kommun. De saknar även en lydelse om konkret samverkan med lokala entreprenörer under utvecklingsområdet.

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning

Landsbygdsprogrammet och tillhörande handlingsplan korrigeras med ett antal omformuleringar och tillägg. Landsbygdsprogrammet och tillhörande handlingsplan har utvecklats kring lantbrukets förutsättningar och livsmedelsproduktionens betydelse i samhällsutvecklingen vid exploatering av brukningsvärd jordbruksmark. Detta förtydligas genom ny skrivning i programmet. Programmet har kompletterats med text om trygga skolvägar. Meningen: ”Kulturmiljöperspektivet ger goda och attraktiva livs- och boendemiljöer med bevarande av specifika särdrag och karaktärer” har inkluderats i programmet så att kulturmiljöperspektivet lyfts inom detta utvecklingsområde. Kulturnämnden har föreslagit ett nytt delmål och åtgärd med avseende på gestaltning vid byggande i tätorter. Bedömningen är att exempelvis kommunens översiktsplan och arkitekturpolicy samt lagar och regler redan styr detta och att ytterligare styrning skulle kunna försvåra byggande av bostäder och verksamhetslokaler i tätorterna. Kommunen anser dock att ambitionen är god och har ändrat brödtext i programmet utefter ambitionen.

Delansvariga och samordnare har korrigerats i handlingsplanen enligt önskemål. Åtgärden: ”Ge stöd till samfällighetsföreningar och genomföra dialogforum en gång per år” har ändrats till två gånger per år för att upprätthålla en god dialog med samfällighetsföreningarna. Äldrenämnden och omsorgsnämnden blir delansvariga för åtgärden: ”Gör marknadsbedömningar för nyproduktion av bostäder av skilda typer och upplåtelseformer i de prioriterade tätorterna och Uppsala Vatten och Avfall AB har tagits bort som delansvariga för åtgärden: ”Gör marknadsbedömningar för nyproduktion av bostäder av skilda typer och upplåtelseformer i de prioriterade

tätorterna." I handlingsplanen har åtgärden: "Utveckla den kommuninterna dialogen för att samordna mobilitetsinfrastruktur och utöka samnyttjande av mobilitetslösningar" omformuleras till: "Utveckla dialogen inom koncernen för att förbättra infrastrukturen för hållbart resande, och för att öka användningen av mobilitetstjänster" enligt förslag.

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att övriga synpunkter ryms i de befintliga förslaget för landsbygdsprogram med tillhörande handlingsplan.

Stadsbyggnadsförvaltningen har även som ambition att utveckla sina metoder för att mäta nytta, men bedömer att nuvarande indikatorer är tillräckliga. Fysisk tillgänglighet till kollektivtrafik ryms inom åtgärderna som de är skrivna i förslaget. SLUs förslag om att kommunen kan verka för att stödet (ekonomiskt och kompetensmässigt) till samfälligheter med koppling till livsmedelsproduktion ökar, till exempel till enskilda vägar och dikningsföretag ligger i linje med kommunens ambition att stödja livsmedelsproduktionen i kommunen, bland annat av beredskapsskäl. Dock finns det inte möjlighet att ta in detta i landsbygdsprogrammet i nuläget. Uppsala kommun välkomnar en fortsatt dialog med SLU om hur detta kan genomföras.

Stadsbyggnadsförvaltningen noterar farhågan från Plan- och byggnadsnämnden att samnyttjade lokaler och anläggningar kan leda till fördyrande konstruktioner för att klara krav som ställs på publika lokaler men att det ur ett koncernekonomiskt perspektiv oftast ändå är fördelaktigt med samnyttjade lokaler.

Hållbara energilösningar för landsbygderna och hållbara lokala livsmedelskedjor

Yttranden från remissinstanser

Barnombudet saknar definition av vad "hållbara lokala livsmedelskedjor" innebär för att veta att målet är uppnått eller är på väg att uppnås. De saknar även delmål, indikatorer och åtgärder för det målet. På vilket sätt ska det ske och hur vet vi att det är uppnått? Barnombudet saknar betoning på krisberedskap och kommunens ansvar att tillhandahålla mat till sina verksamheter.

LRF Uppsala anser att texten: "Ökat fokus på lokal och ekologisk livsmedelsproduktion är viktigt för matsäkerhet, klimat och självförsörjning" ska omformuleras till: "Ökat fokus på lokal livsmedelsproduktion är viktigt för matsäkerhet, klimat och självförsörjning."

De föreslår även en åtgärd: "Säkerställ ur miljö- och beredskapssynpunkt en robust lokal livsmedelsproduktion i Uppsala Kommun" med en ökad lokal produktion och att åtgärda för ökad förädling, logistik och förmedling kommer på plats inom kommunen som indikator.

LRF Uppsala påpekar också att för att främja hållbara och lokala livsmedelskedjor så krävs det att kommunen samordnar sin myndighetsutövning och förenklar för aktörer att driva företag. Kommunen bör också prioritera etableringar av företag som främjar robusta livsmedelsystem, som fossilfri gödsel, biogas och liknande.

Till sist bör kommunen öka samverkan med SLU och få fler livsmedelsagronomer att starta företag och förädla lokala råvaror.

Länsstyrelsen saknar en bredare ansats på hur kommunen kan bidra till Åt Uppsala län och nationella livsmedelsstrategin genom sin verksamhet. Samt hur kommunen kan värna livsmedelsproduktionen och dess företagare i stort.

Länsstyrelsen anser också att delmålet som berör hållbar energiproduktion är relativt allmänt hållet och skulle med fördel konkretiseras ytterligare i likhet med övriga delmål.

Sveriges lantbruksuniversitet anser att utbildningsmöjligheter i Uppsala kommun inom området jord- och skogsbruk bör säkerställas på såväl grundskole-, gymnasie- och högskolenivå för framtida kompetensförsörjning inom livsmedels- och bioenergiproduktion, till exempel i form av naturbruksgymnasium som kan få större nytta av närheten till SLU och tvärtom.

SLU föreslår angående exploatering av jordbruksmark att Uppsala kommuns arbete med genomförande av infrastrukturprojekt som tar ny jordbruksmark i anspråk bör präglas av försiktighetsprincipen, där ytterligare exploatering av åkermark ska undvikas. För att säkerställa långsiktigt brukande av åkermarken i kommunen bör framkomst med moderna jordbruksmaskiner säkerställas och åtkomst och arrondering alltid ha högsta prioritet i planering och vid exploatering.

Kommunens arbete bör präglas av samordning och hantering av uppkommande målkonflikter mellan klimatmål och övriga hållbarhetsmål, inför och i sin kontakt med berörda markägare, för att bidra till regelförenkling i livsmedelskedjan vid större infrastrukturprojekt.

Angående klimatanpassning av jordbruksmarken och öka resiliensen mot extremväder och säkerställa en god avkastning från jorden i framtiden bör kommunen prioritera dränering av jordbruksmark och stärka sin samverkan med andra markägare och dikningsföretag inom kommunen.

Under delmålet: "Stärkt energi- och livsmedelsförsörjning kan fungera som motor för hållbar landsbygdsutveckling och hållbart resursutnyttjande" vill SLU betona vikten av regionalt perspektiv och samverkan med andra kommuner i regionen för att åstadkomma betydande och bestående förändringar.

De önskar även att kommunen verkar för en enklare och mer effektiv regeltillämpning inom området hållbara lokala livsmedelskedjor. Detta gäller till exempel områden som livsmedels- och miljötillsyn, där en enklare och effektivare kontroll och stödorganisation för företag i livsmedelskedjan kan utvecklas.

I åtgärden: "I samarbete med universiteten identifiera möjligheter för lokalt producerad energi/drivmedel i odlingsverksamheter på byggnader i hela kommunens geografi" föreslår SLU att kommunen inte begränsar åtgärden till byggnader utan ser över möjligheter att också nyttja omgivande exploaterad mark, till exempel hårdgjorda ytor runt industribyggnader och liknande.

I åtgärden: "Utveckla lösningar för insamling av gödsel och slam som kan användas för att producera biogas och därefter återförs till jordbruksmark" föreslår SLU också att kommunen inte begränsar detta till gödsel och slam utan arbetar bredare med fler typer av substrat. Exempel på befintlig teknik som kan skalas upp är bioraffinering. Slutligen kommenterar SLU åtgärden: "Öka kommunens kunskap om innovativa lösningar för spillvattenhantering samt tekniskt vatten." SLU anser att kommunen bör ha tydliga mål om vattenförsörjning och klimatanpassning (avvattning, bevattning, våtmarker etc.) både i tätorter och i odlingslandskapet.

Uppsala Vatten och Avfall AB understryker att Vattentjänstplan 2024 (KF,2023), Handlingsplan för vattentjänstplan 2024 (KF,2023) och Riktlinjer för VA-planering (KS,2021) saknas bland relaterade dokument. I Riktlinjer för VA-planering (KS, 2021) finns riktlinjer för olika typer av områden som alla ryms inom landsbygdsbegreppet. Där framgår att det inte ska bildas gemensamhetsanläggningar för VA i områden där det kan vara aktuellt med anslutning till allmänt VA. Uppsala Vatten vill därför tas bort som delansvarig för åtgärden.

Uppsala Vatten och Avfall AB anser också att delmålet: "Det finns ett vatten- och avloppssystem som i samarbete med lokala aktörer bidrar till återföring av näringsämnen till livsmedelproduktionen" bör förtydligas om delmålet avser den allmänna VA-anläggningen. Om så är fallet anser Uppsala Vatten att det inte är lämpligt att koppla delmålet till bostadsbyggande i tätorterna då det inte är avgörande för samarbete kring återföring av näringsämnen med lokala aktörer. Det bör också övervägas om målet endast rör avloppssystemet och inte vatten, för att förtydliga.

I åtgärden: "Att utveckla lösningar för insamling av gödsel och slam som kan användas för att producera biogas" föreslår Uppsala Vatten en omformulering för att tydliggöra åtgärdens syfte och innehåll. Förslag till ny formulering är: "Uppsala Vatten ska stärka det lokala kretsloppet av näringsämnen och biogas." En del i åtgärden är att genom ökad användning av naturgödsel från jordbruk som substrat vid biogasanläggningen på Kungsängens gård cirkulera näringsämnen i rötresten till åkermark samtidigt som biogasproduktionen ökar och växthusgasutsläppen från naturgödsel minskar. En annan del av åtgärden är att möjliggöra att slammet från avloppsvattenrening nyttiggörs på ett säkert, cirkulärt och resurseffektivt sätt i linje med den nyligen beslutade riktlinjen för långsiktigt hållbar slamhantering.

I åtgärden: "Öka kommunens kunskap om innovativa lösningar för spillvattenhantering samt tekniskt vatten" föreslår Uppsala Vatten att den lydelsen ändras till följande formulering: "Uppsala Vatten ska tillsammans med kommunen utöka kunskapen om innovativa lösningar för spillvattenhanteringen samt användning av tekniskt vatten som kan bidra en effektivare vattenanvändning och lokala kretslopp" för att förtydliga vad som menas med åtgärden.

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning

Landsbygdsprogrammet och tillhörande handlingsplan har korrigerats med ett antal omformuleringar och tillägg. Motstridiga skrivningar i program och handlingsplan har korrigerats i enlighet med de tillagda dokumenten. Bedömningen är att ett vatten- och avloppssystem både behöver säkerställa återföring av näringsämnen till livsmedelsproduktionen och möjliggöra byggande av bostäder och verksamhetslokaler i tätorterna. En redaktionell ändring har därmed gjorts så delmålet även inkluderar verksamhetslokaler. Vattentjänstplan 2024, Handlingsplan för vattentjänstplan 2024 och Riktlinjer för VA-planering har lagts till under relaterade dokument

I programmet har stycket om energiprogrammet omformulerats. Ny text har lagts till i programmet som förstärker utbildningsmöjligheter i Uppsala kommun inom området jord- och skogsbruk för att säkra framtidens kompetensförsörjning inom livsmedels- och bioenergiproduktion.

I Handlingsplanen har åtgärden: "Öka kommunens kunskap om innovativa lösningar för spillvattenhantering samt tekniskt vatten" ändrats till följande formulering: "Uppsala Vatten ska tillsammans med kommunen utöka kunskapen om innovativa

lösningar för spillvattenhanteringen samt användning av tekniskt vatten som kan bidra en effektivare vattenanvändning och lokala kretslopp”. I åtgärden: ”I samarbete med universiteten identifiera möjligheter för lokalt producerad energi/drivmedel i odlingsverksamheter på byggnader i hela kommunens geografi ” är hårdgjorda ytor även tillagda i linje med inkomna synpunkter. Åtgärden: "Att utveckla lösningar för insamling av gödsel och slam som kan användas för att producera biogas" är omformulerad för att tydliggöra åtgärdens syfte och innehåll till: "Uppsala Vatten ska stärka det lokala kretsloppet av näringsämnen och biogas."

SLU anser att ambitionsnivån kan höjas omkring såväl lokala kretslopp av näringsämnen som vattenförsörjning och klimatanpassning. Landsbygdsprogrammet är inte det enda styrdokument som kan hantera dessa frågor och frågornas komplexitet hindrar att nya åtgärder kan inkluderas redan i denna handlingsplan. Däremot välkomnar Uppsala kommun en fortsatt dialog med SLU om hur arbetet kan förbättras inom dessa områden.

Ny åtgärd om ÄT Uppsala län har lagts till. Uppsala kommun samarbetar inom ÄT Uppsala län för att stärka livsmedelssystemet och förbättra primärproduktionens förutsättningar och har tagit fram en jordbruksmarksutredning för att vägleda vid exploateringsprojekt.

Bedömningen är att övriga synpunkter ryms i det befintliga förslaget för landsbygdsprogram med tillhörande handlingsplan för att behålla ett bredare angreppssätt och hänvisar till att frågor kring vatten hanteras i andra planer. Uppsala Vatten och Avlopp AB står kvar som delansvarig för åtgärden om gemensamhetsanläggningar i enlighet med ambitionerna i arbetssättet gemensam beredning.

Översikt över inkomna remissvar

Remissinstanser	Remissvar	Synpunkter
Alla nämnder och bolag		
Arbetsmarknadsnämnden	2024-09-27	X
Räddningsnämnden	2024-07-31	
Idrotts- och fritidsnämnden	2024-09-27	X
Kulturnämnden	2024-06-20	X
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	2024-08-28	
Socialnämnden	2024-06-19	
Gatu- och samhällsmiljönämnden	2024-08-28	X
Plan- och byggnadsnämnden	2024-09-09	X
Skolfastigheter	2024-09-10	X
Utbildningsnämnden	2024-09-26	X
Omsorgsnämnden	2024-09-23	X
Äldrenämnden	2024-09-26	X
Uppsala bostadsförmedling	2024-07-29	X
Uppsala vatten och avfall	2024-05-27	X
Uppsalahem	2024-09-18	X

Remissinstanser	Remissvar	Synpunkter
Myndigheter		
Länsstyrelsen i Uppsala län	2024-08-21	X
Region Uppsala	2024-08-29	X
Trafikverket Mellersta regionen	2024-08-30	X
Polisen region Mitt/Lokalpolisområde Uppsala/Knivsta	2024-08-02	
Sveriges lantbruksuniversitet	2024-08-28	X
Uppsala universitet	2024-06-18	
Tillväxtverket	2024-06-14	
Grannkommuner		
Knivsta kommun	2024-06-20	X
Östhammars kommun	2024-09-02	
Tierps kommun	2024-05-28	
Enköpings kommun	2024-08-05	X
Håbo kommun	2024-07-02	
Bygdeföreningar		
Vattholma i samverkan	2024-08-28	X
Rasbo i samverkan	2024-08-29	X
Oxsätra Åkerlänna Utveckling AB	2024-08-20	X
Knutbybygden i samverkan	2024-08-31	X
Intresseorganisationer		
LRF Uppsala	2024-08-30	X
RF-SISU Uppland	2024-08-28	X
Barnombudet	2024-08-28	X
Funktionsrätt Uppsala kommun	2024-08-26	X
Synskadades Riksförbund	2024-09-30	